

1945

1955

SUBOTICA

NARODNO POZORIŠTE - NÉPSZINHÁZ

PROF. BELA
EX LIBRIS
GABRIĆ

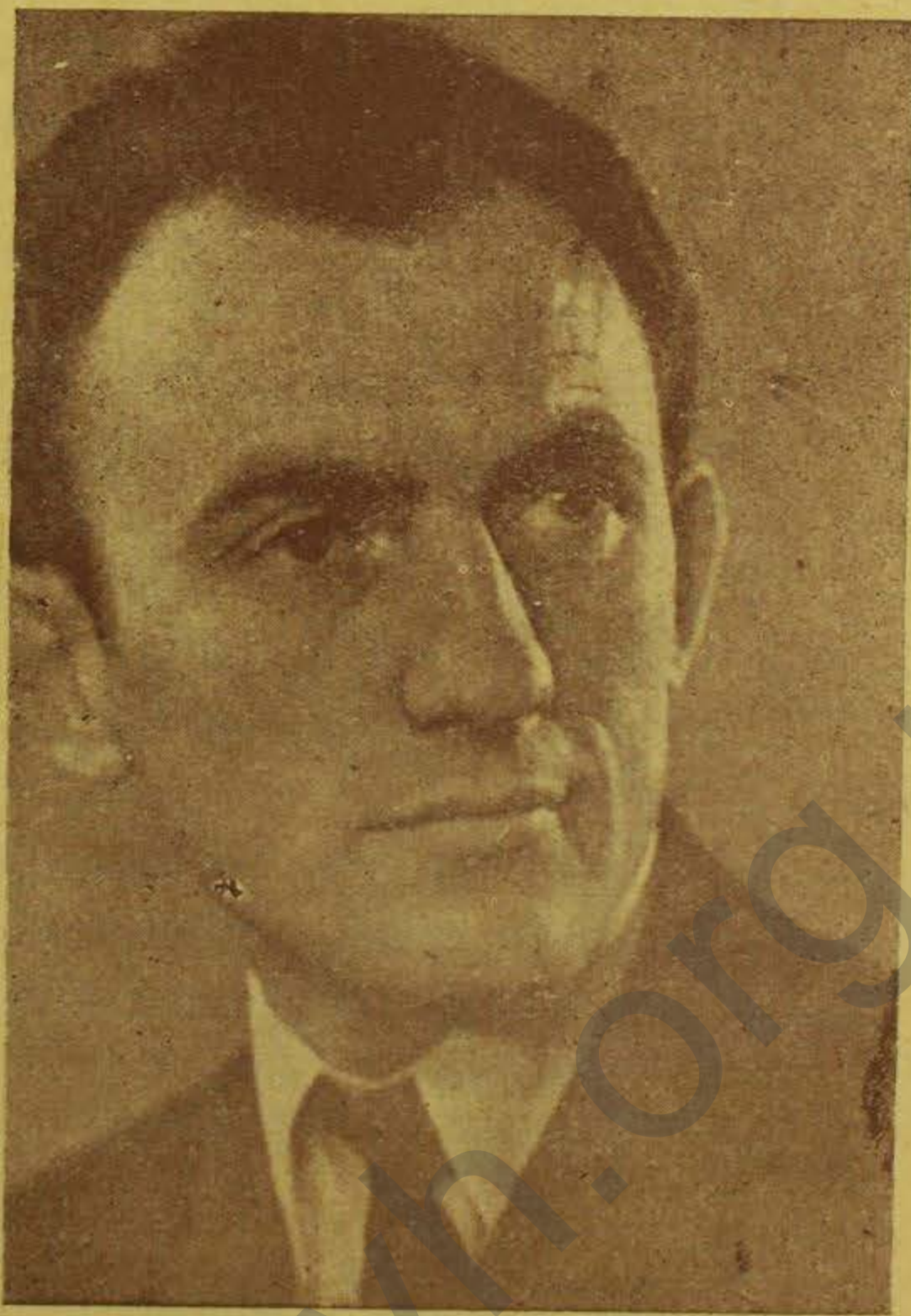
DESETOGODIŠNJICA

Naizgled malo je čudno: u Subotici već sto godina postoji pozorišna zgrada, a profesionalno pozorište tek deset godina.

Još pre jednoga veka našli su Subotičani mogućnosti da podignu pozorišnu zgradu, ali snage da formiraju svoj stalni ansambl nisu imali. Nedostajale su snage, a možda su i postojale samo su bile prigušene. Ni aristokratsko gradsko poglavarstvo, ni buržoasko velikoposednička gradska uprava nisu se mnogo brinuli da nađu sredstva i ljude pa da ova velika zgrada posluži cilju kojem je namenjena. I tek kada su iz gradske uprave najurena cilindraška gospoda, kada je u svečanu većnicu ušao miris mašinskog ulja i oranice, našle su se mogućnosti i Subotica je dobila svoje stalno pozorište.

Proleteru su stvorili ovaj teatar.

Narodna revolucija ga je donela. Radnička klasa Subotice odvajala je najviše što je mogla i pozorište je raslo. Amaterska družina prerasla je u ozbiljan ansambl, na nekada praznoj pozornici stoje savremeni uređaji, u nekada praznim sobama smešten je fundus u vrednosti od desetak miliona dinara, na ovlašni pritisak dugmeta okreće se scena, od večeri narodnih pesama i skečeva doterali smo do velikih operskih pretstava, velika dvorana ponekad je premala da primi sve one, koji bi u nju hteli ući... Sve to zahvaljujući tome što su radni ljudi shvatili veliku ulogu umetničke reči i za ovih deset godina uložili u pozorište blizu 200 miliona dinara.

Geza Gulka, upravnik

Zar nije za čuđenje? U vreme obnove porušene zemlje, industrijalizacije, ekonomske blokade, elementarnih nepogoda, u vreme najvećih napora narodna vlast u Subotici daje samo na razvoj pozorišne umetnosti 200 miliona dinara. A koliko tek na sve ostale oblike kulturnog života?

Kada bi ovaj podatak uporedili sa predratnim davanjima na kulturu i umetnost imali bi mnogo štošta da kažemo na temu: socijalistička revolucija i narodna kultura.

No, suma novca nije u ovoj stvari najbitnija. Mnogo je važnije nešto drugo: Umetničku reč naših glumaca slušalo je preko milion ljudi! Pred mnogima od njih otvorio se u ovoj sali prvi put jedan novi život, tu su upoznali čitav jedan novi svet, plakali i radovali se, učili i oplemenjavali se.

To i još nešto. Od prvog dana u ovoj kući rade dva ansambla, hrvatski i mađarski.

To što je dvojezično, što u istoj kući, pod istom upravom, rade dva kolektiva, što nikada nije bilo ničega ni nalik na nesuglasice, to što kod nas isti ljudi gledaju danas srpsko-hrvatsku, a sutra mađarsku predstavu, to je tu važno iako za nas normalno i obično bez čega mi već ni ne možemo. A ne možemo zato, jer je i ta dvojezičnost došla sa vihorom revolucije, a ta revolucija ima jednu krasnu tekovinu za koju je njen veliki Tito rekao da je čuvamo kao oči u glavi.

To je u svemu ovome važno.

Radni ljudi su davali pozorištu, pozorište je davalo radnim ljudima. I ti radni ljudi ušli su u pozorište i upravljaju njime. Društveno upravljanje postala je stvarnost bez koje mi također ne možemo. Bez Pozorišnog saveta ne donosi se ni jedna važnija odluka. To se zove „približiti umetnost i kulturu širokim narodnim masama“. To je ono kad mi kažemo, da naš narod neposredno upravlja svim oblicima društvenog života.

Znajući sve ovo možemo okrenuti list i izbrisati prvu rečenicu ovoga napisa jer zaista nimalo nije čudno: U Subotici već 100 godina postoji pozorišna zgrada a tek 10 godina vlast koja je istinski i duboko narodna.

Zato Subotica tek 10 godina ima svoje pozorište.

Zato mi tu desetogodišnjicu i slavimo.

Geza Gulka

TIZ ESZTENDŐ

KEVÉS. OLYAN SZINHÁZ VAN az országban, mint a miénk. Nem kérdés, ha mondjuk, hanem a valóság leszögezése és ha a valóság ennyi eredeti erényt hordoz magában, akkor érdemes róla beszélni és hangos szóval fölmutatni a többi színházak előtt.

Ez a színház a háborúban és a népi forradalomban született. Az a tűz hozta létre, amely életünk minden vonalán nagy műveket alkotott, így megalkotta a maga színházát is itt, a korinthuszi oszlopok alatt.

Nem volt itt sem alapkőletétel, sem hangos megnyitó, csak lelkes színházbarátok összefogása, horvátoké és magyaroké, hogy a semmiből valamit teremtsenek.

A mi Népszínházunknak még nincsen nagy multja, a mai összetételében nem tud évszázadokra visszatekinteni, olyan hagyományok közé, ahol régi patinák ékeskednek és az elődöktől visszamaradt emlék ad támaszt az utódok munkáihoz. Itt minden új, tiz esztendővel ezelőtt mindenki újat kezdett az induláskor.

De erre a tiz esztendőre érdemes visszatekinteni.

Nem is a multba vetett pillantásról van itt szó, mert ez a tiz esztendő még maga is a jelen, hisz itt él minden pezsdülésével bennünk, a szinpadon, a nézőtéren, az előcsarnokban, a színészekben, rendezőkben és a szinlapokon.

A semmiből kezdett két csoport olyan körülmények között színházat építeni, amikor körülöttünk még minden a kezdet kezdetén járt. Üres öltözőkben és üres szinfalraktárakban kellett új életet teremteni és új közönséget toborozni a nézőtérre. Mégis akadtak lelkes színházalapítók, akik nem csüggedtek el egy pillanatra sem a nehézségek láttán, hanem összefogtak. Összerakták apró erejüket, mint a hangyák és a közös vállalkozásból egy egészen komoly megmozdulás lett. De a színházalapítással egyidejűleg még egy jelentős eredménye volt ennek a kezdeményezésnek, amely a maga nemében — tiz esztendővel ezelőtt — egyedülállónak mondható. A színház falai között horvátok, szerbek és magyarok fogtak össze és minden tervük, céljuk, tevékenységük testvéri együttműködésbe forrt. A testvériség-egység eszményének akkor a színházban láttuk egyik legszebb megvalósulását olyan méretekben, ami példát mutatott a kultúr-politikai és művészeti tevékenység más területein is.

A két társulat a színházalapítás óta eltelt idő alatt nemcsak hogy párhuzamosan működik, hanem teljesen egybeforrt. A szinpadon és a szinpadon kívül egységes munka folyik, egymás darabjaiba belesegítenek,

boldogan tapsolnak egymás sikereinek és kölcsönösen benépesítik egymás nézőterét.

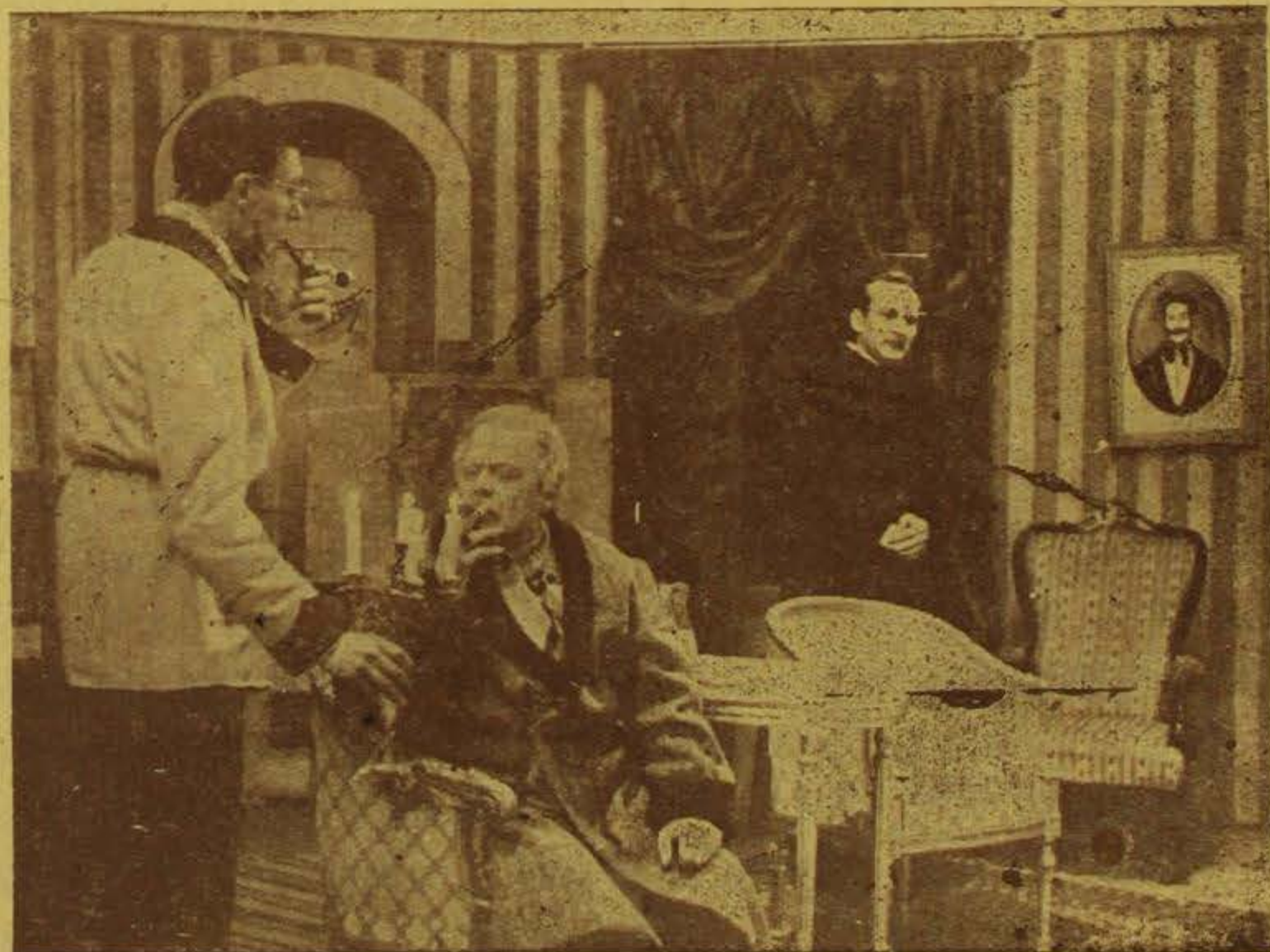
Ez a tiz esztendő új színházkultúrát teremtett, eszmeileg tartalmasabbat és művészileg igényesebbet, mint a régi volt. Tevékenykedése nem pusztán a szórakoztatásban merül ki, nevelő szerepet vállalt a társadalomban és vállalta az építő szerepét is, azét az építőét, aki szinpadai játékkal, szívvvel, és művészi átéléssel adja a való élet képét és segít az új élet arcát kialakítani.

És még valami.

Az elmúlt tiz esztendő alatt ennek a színháznak a kapuit több mint egymillió néző lépte át. Ki tudja, hogy mikor volt és hol volt ennyi idő alatt ennyi látogatója egy vidéki színháznak!? De mindig többen és többen lesznek, mert a társulatok tovább haladnak és a munkásosztály mind szélesebb rétegeit vonják be a bársonyfüggönyök elé.

Erre büszke a város két nyelvű színháza és művészi törekvései mellett ez a legszebb eredmény, amit munkája tizedik évfordulóján föl tud mutatni mindenkinek, aki szereti azt, ami a miénk...

Lévay Endre

Pataki László és Garay Béla a „Glembay urak” jelenetében

Pozorištem upravlja društvo

Iskustvo od jedne godine još nije veliko. Za donošenje zaključaka o opravdanosti izvesne prakse, potreban je duži period. Ali, kao novina, kao prva faza realizacije jedne zdrave ideje, kao praktičan ogled, godina dana rada može da nam pruži elemente za dublju analizu postignutih rezultata.

Društveno upravljanje u našem pozorištu ima za sobom takvu godinu uspešnog i korisnog rada. Već i samo priznavanje potrebe društvenog organa u našoj kulturnoj ustanovi, koje su svi članovi pozorišta svojim radom i odnosom prema upravnom odboru jedno-dušno pokazali, jeste činjenica vredna pažnje i dokaz nužnosti razvojnog puta kojim danas idemo.

Nije ni naše pozorište imalo u početku drukčiji stav od mnogih, koji su vodili diskusiju „za i protiv.“ Izvestan broj članova pozorišta kao i neki ljudi van pozorišta, smatrali su, da društveno upravljanje u kulturno-prosvetnim ustanovama sputava razvitak i delovanje umetnika odnosno prosvetnih radnika, da umanjuje inicijativu, ograničava slobodnu koncepciju i t. sl.

Šta je međutim, pokazala kod nas jednogodišnja praksa?

Prvo, da je bojazan pojedinaca u shvatanju uloge i položaja upravnog odbora u pozorištu bila potpuno neopravdana i drugo, da su svi članovi u novom organu našli daleko veću garanciju za potpunije razumevanje i realnije rešavanje iskrskih problema, kako iz oblasti rada same ustanove tako i po svim pitanjima ličnih interesa.

Mi, danas, posle jednogodišnje prakse možemo sa ponosom da konstatujemo, da je društveno upravljanje u našem pozorištu značilo napredak, da je dalo veoma pozitivnih rezultata na svim sektorima: u finansijskom, organizacionom i opštem pogledu.

*Marko Peić,
pretsednik Upravnog odbora*

Kolektivan rad ovoga tela i donete odluke pružale su nebrojeno puta dokaza, da je u opštem razvitku socijalističke demokratije ovo jedini put i da se samo povezivanjem najširih društvenih slojeva sa radom pozorišta, može odraziti uticaj društva na njegov život i njegovu aktivnost.

Razumljivo je, da upravni odbor pozorišta još mora da upotpuni svoje poslovanje, u prvom redu, da ga proširi na razmatranja i ocenu umetničkog ostvarenja nakon održanih premijera, pa i drugih pretstava.

To niukom slučaju ne znači, da bi se upravni odbor mešao u zamisli priprema i postavljanja komada, umetničku koncepciju bilo umetničkih saveta, neposrednih stručnjaka (direktora, redatelja) ili pojedinih umetnika, ali bi obavezno trebalo da se posle održanih

pretstava izvrši analiza i oceni nivo izvedbe.

Ovakav način rada pokazao se kao neophodan i iz razloga što dosadašnje pisane ili nepisane kritike izvan pozorišta, kako u oceni izvedenog komada tako i u oceni individualnih dostignuća umetnika, nisu sa dovoljno autoriteta nastupale, pa su pozorišni ljudi prestali tome da pridaju ikakvu važnost. Sasvim im je bilo svejedno, da li se o njima piše pozitivno ili negativno, jer se često naziralo da kritika ne raspolaze sa potrebnim objektivnim gledanjem i shvatanjem.

Zato dakle treba da se izmenjaju mišljenja i čuju primedbe najodgovornijih faktora i glumaca i posetilaca — s tim, da za iznošenje mišljenja i primedaba pozorišne publike budu transmisija članovi upravnog odbora

pozorišta. Iz analiza, koje će se u ovoj formi odvijati, možemo izvući vrlo korisne zaključke, a obzirom, da bi se diskusije vodile u prisustvu svih članova odnosno drame, to bi se došlo i do najobjektivnije kritike i individualne ocene umetničkog ostvarenja pojedinaca, što bi kasnije, pored ostalog, i umetničkom savetu i upravniku veoma dobro poslužilo kao orijentacija za pravilno nagrađivanje članova našeg pozorišta.

Samo takav zajednički kontakt i čvrsta saradnja organa upravljanja i umetnika, mogu osigurati našoj ustanovi da ona kroz visoka umetnička dostignuća podiže kulturni nivo naših ljudi, pa uz porast opšte obrazovanosti i političke svesti, ubrza razvoj i tempo socijalističke izgradnje.

Marko Peić

Scena iz Bogovićeve drame „Maljja Gubec“

Prvi dani

U ove dane kada se slavi desetgodišnjica subotičkog pozorišta nameće nam se kao dužnost da se osvrnemo i na one dane, odnosno na skoro cijelu jednu godinu rada i pregnuća, koji su prethodili osnivanju Narodnog pozorišta.

Još su nam svima u živom sjećanju prvi dani nakon oslobođenja Subotice: razdraganost i živost po ulicama trajala je danima; nepregledne povorke ljudi iz grada i okolice nosile su na transparentima natpise i klicale našoj Revoluciji i Oslobođenju i time davali izraza svome oduševljenju, što je konačno došao kraj jednom mračnom vremenu, kao što je okupacija i što su na pomolu novi dani koji donose slobodu ličnosti i napredak kao i široke mogućnosti za rad i razvoj na svim poljima društvene delatnosti. Mnogobrojne zabave i spontane priredbe protkane umjetničkim programom najavljuvale su novo doba, kada zabava i umjetnost neće više biti monopol jednog određene broja privilegovanih ljudi, nego će postati pristupačne svakome i svojina širokih slojeva radnog naroda. Takva umjetnost mora, da po formi, bude jasna i razumljiva a po sadržaju duboko ljudska i napredna. Ona mora da djeluje svojom istinom i da bude u stanju novome gledaocu objasniti u čemu je suština velikih promjena koje se oko njega zbivaju, koje on dođe već osjeća, ali još nije u stanju da ih u potpunosti shvati. I kao što su spontano i stihijski nastajale i nicali mnoge akcije, koje su se ubrzo razvile u ustanove, tako je spontano otpočeo i amaterski pozorišni rad u Subotici, i on se za nepunu godinu dana razvio u ustanovu, u ovo naše današnje pozorište.

Na sve strane daju se priredbe, na njima nastupaju mnogobrojni ljubitelji pozorišne umjetnosti. Među njima ima i takovih koji su već ranije postali

Lajčo
Lendvai

poznati glumci. Kao nužna potreba javlja se formiranje jedne kvalitetnije trupe, koja bi momentalno mogla da zadovolji, a koja bi u isto vrijeme mogla biti i osnova za formiranje stalnog pozorišta u Subotici.

Odmah od prvih dana oduševljenje za rad i za osnivanje ove trupe bilo je veliko. Svi oni koji su u sebi nosili možda i skrivenu želju da se okušaju u ovoj grani umjetnosti, javljali su se na saradnju. Ambicija je bilo i previše. No mogućnosti i potrebnog požrtvovanja bilo je mnogo manje. I ukoliko se u prvo vrijeme nije mogla tražiti neka naročita nadarenost i znanje, tim je više bila potrebna izdržljivost i upornost, a nadalje ljubav i zanos bez kojih nema rezultata na ovome polju umjetnosti.

Već odmah u početku rad koji je ovaj kolektiv obavljao bio je naporan. Skoro svi članovi bili su zaposleni i zauzeti svojim redovnim poslovima, a osim toga mnogi su bili opterećeni i različitim zaduženjima kojih je u to vrijeme bilo baš dosta. Probe oko spremanja predstava trajale su od ranih popodnevnih sati do duboko u noć, iz dana u dan. Pod ovakovim uslovima nije čudo da se sastav ansambla iz dana u dan mjenjao. Jedni su odlazili, drugi dolazili, a na kraju ostali su oni najuporniji i najzaneseniji.

Rat je još uveliko trajao. Grad je bio pun naše i savezničke vojske. Skoro sve prostorije kulturno-prosvjetnih ustanova bile su pretvorene u bolnice ili zauzete za vojne svrhe. Zauzeta je bila i zgrada pozorišta. I do nje se dolazilo vrlo teško. Trebalo je proći niz peripetija dok se konačno dobila dozvola, da se u pozorišnoj zgradi drži neka priredba. U prvo vrijeme novoformirana trupa nija imala svoje prostorije, nego se premještala s jednoga mjesta na drugo, dok se konačno nije ustalila u prostorijama u Rudićevoj ulici.

O nekom inventaru ili fundusu u početku nije bilo ni govora. Sve je trebalo nabaviti, a nabavljalo se na razne načine. Najbolji su izvor bila razna skladišta Uprave narodnih dobara. Među napuštenim stvarima uvijek se nalazilo neke drangulije koje nikomu nisu mogle poslužiti, pa ih se poklanjalo pozorištu. No treba spomenuti, da su mnogi drugovi, koji su se u to vrijeme nalazili na odgovornim dužnostima, imali razumjevanja za potrebe pozorišta i u svakoj ga prilici pomagali. Tako je pozorište došlo već u to vrijeme do znatnog inventara kojeg bi se kasnije moglo tek vrlo teško nabaviti. Riječ je prije svega o stilskom namještaju i nekim rekvizitima.

Da bi trupa pokazala svoje mogućnosti potrebno je bilo da što prije spremi program i izide pred publiku. Poslije niza organizacionih poteškoća, koje svaki početak sam u sebi donosi, uvježban je program koji se sastojao iz osam točaka, raznih recitacija, skečeva i odlomaka iz poznatih pozorišnih komada. Subota, 27. januar 1945 je dan, kada je ovaj kolektiv pod nazivom „Pozorišni otdjek u Subotici“ izišao pred publiku, opravdao svoje postojanje i dokazao da će biti u stanju rješavati i krupnije zadatke, koji su zatim brzo jedni za drugim slijedili.

Interesovanje kod publike bilo je veliko. U to se vrijeme nije znalo što je problem posjete. Oduševljenje i prazničko raspoloženje naših ljudi po-

slije Oslobođenja, a naročito u dane kada su se na frontovima nizale pobjede, što je brzo dovelo do završetka rata, učinile su da je svaka priredba ili pretstava bila posjećena od velikog broja posjetilaca. Publike je bilo i previše. Pored građanstva, koje se unaprijed potrudilo da dođe do ulaznica, za pretstave je vladao veliki interes i kod boraca savezničke vojske, pogotovo kod onih koji su bili po raznim bolnicama. Oni su prosto vrebali priliku da ugledaju osvjetljenje pod pozorišnim stubovima i da u velikom broju, u bolničkim odjelima, zauzmu mjesta u gledalištu. Malo ih se ticalo, što je dolazilo građanstvo sa plaćenim ulaznicama i što su se ljudi razočarani morali vraćati kućama.

Kod ovih priredaba i pretstava dolazilo je često i do nepredviđenih scena a bilo je i iznenadnog spuštanja zavjese i prekidanja pretstave. Često je bilo zanimljivije u gledalištu nego na pozornici. I danas, kad se sjetimo svega toga, možemo reći da je sve u svemu bilo veselo i zanimljivo.

Odmah po svršetku rata pozorišni otdjek premjestio se u zgradu pozorišta i rad je od tada imao organizovaniju formu. Kolektivnu prilaze nove snage, među njima i pojedinci koji su već ranije radili u pozorištima. Redaju se premijere i za nepunu godinu dana rada Pozorišni otdjek izveo je pet komada, a svaka nova izvedba ili premijera značila je uspon u umjetničkom kvalitetu.

Na osnovu gore navedenih rezultata u drugoj polovini 1945 godine kolektiv dobiva znatnu materijalnu pomoć, a uskoro dolazi i do pretvaranja Pozorišnog otdjeka u narodno pozorište pod nazivom „Hrvatsko narodno kazalište u Subotici“.

Pod novim uslovima rada pojavljuju se i novi zadatci. Trupu je bilo potrebno pojačati izvjesnim brojem iskusnih stručnjaka, što je uskoro i uspjelo. U subotičko pozorište dolazi desetak renomiranih umjetnika, većinom

iz Hrvatske, koji u zajednici sa dotadašnjim članovima nastavljaju zajednički rad i sačinjavaju umjetnički kolektiv Hrvatskog narodnog kazališta u Subotici. Prilazi se pripremanju Bogovićene historijske tragedije „Matija Gubec” čija je premijera izvedena 28. oktobra 1945 godine. Taj datum ujedno označava dan, kada je u Subotici počelo djelovati stalno profesionalno pozorište.

Odmah od prvih dana svoga rada uprava kazališta stavila si je u zadatak pridobivanje publike za kvalitetan repertoar. Razne kazališne družine prije rata, a pogotovo one za vrijeme rata, koje su s vremena na vrijeme navraćale u Suboticu malo su vodile računa o kulturnim potrebama gledaoca i o podizanju ukusa publike, nego su, iz trgovačkih pobuda, sastavljale repertoar od lakih dopadljivih komada i time kod publike kvarile smisao za vrijedna i književno-kvalitetna djela.

Sastavljanje repertoara u svakom pozorištu predstavlja centralno pitanje, a u našem ono predstavlja naročito složen problem. Publika koja posjećuje naše predstave, po svome sastavu vrlo je različita. Dok s jedne strane imamo znatan broj gledalaca koji od pozorišta očekuju kvalitetna ostvarenja i umjetnički doživljaj, u isto vrijeme imamo veliki broj gledalaca kod kojih još nije izgrađen ukus i oni od pozorišta očekuju samo zabavu i razonodu. Veliki naponi, pa čak i eksperimenti su vršeni da se pronađu djela koja će biti u ovoj situaciji prikladna za izvođenje: da imaju potrebnu književnu vrijednost a da u isto vrijeme budu pristupačna i za najšire slojeve naših gledalaca. Ovo pitanje ostaje i nadalje otvoreno i bit će potrebno još dosta vremena da se dođe do pravog rješenja.

Drugi važan zadatak koji se namećao jeste stručno uzdizanje članova pozorišta, pogotovo onih, koji nisu imali prilike pohađati glumačku školu, a koji su svojim radom dokazali da imaju uslova za razvoj na polju glu-

mačke umjetnosti. Odmah u prvoj sezoni rada Narodnog pozorišta organiziran je tečaj, koji je trajao šest mjeseci i kojeg su pored članova pozorišta posjećivali i mladi početnici, koji su pokazali volju i smisao za ovaj rad. Tečaj je imao uspjeha i pokazao je konkretne rezultate. Desetak članova koji su u tome tečaju počeli svoju glumačku karijeru i danas su članovi bilo našeg, bilo nekog drugog pozorišta i uspješno djeluju kao pozorišni radnici.

Deset godina je prošlo. Ova proslava može da zabilježi niz uspjeha i vidnih rezultata, kako u razvoju samoga pozorišta kao ustanove, tako i u pridobivanju publike i u njenom kulturnom razvoju. Iako je deset godina zamašan period vremena, za historiju jednog pozorišta sve to spada još u početak. Potrebni su još daljnji naponi i daljnji uspjesi da pozorište postane istinska svojina i neophodna kulturna potreba svakog našeg građanina. Uslovi za to postoje: dosadašnja iskustva pomoći će nam da i dalje svladavamo teškoće i rješavamo zadatke, koji se pred naše pozorište postavljaju.

Lajčo Lendvai

Színháznyitás tíz év előtt

Ha visszagondolok a tíz év előtti színházalapításra, kissé meghatódom a saját és a munkatársaim bátorságától is...

Állandó színházat, az állami költségvetés segítő kereteiben, de felelős színházat szervezni! Hivatásos színházat, amely határozott kultúrprogrammal indul és a dolgozóknak olyannyira szükséges szórakoztatás mellett, nevelést is vállal! Izlés-nevelést végez,

*Laták István
a Magyar Dráma direktora*

nyelvi tisztaságot hint maga körül; régi korok és kimúlt vagy kihullani készülő osztályok életéről lebbenti föl a poros fátylat. Bábokból és élettelen képekből friss életet gyúr! Könnyeztető és kacagtató történéseket helyez elénk eltűnt századok mélyéről. Aztán libben egyet a függöny, és korunk izzó szava, fájó problémái, grimaszt vágó kómikus alakjai és dolgozó hősei jelennek meg szemnek és fülnek, s ott viaskodnak társadalom-alakító jelenünk eszméi: élő emberek cselekedeteiben, a világot jelentő deszkákon! Ez lebegett

a szemünk előtt. A szükséglet megvolt, a megbízatás megtörtént.

De hiszen a szabadkai korinthusi oszlopok alatt soha letelepedett színház, állandó hivatásos intézményként még nem működött. Tanult magyar színész is csak néhány akad. Szegényes örökséget hagytak ránk a régi magyar és régi jugoszláv királyi uralmak. Talán még technikai szakemberek sincsenek városunkban. Ruhatár sincs. És a boltok még üresek, mert a háború és megszállás kifosztott bennünket, s raktáraink utolsó vég kelméit népfőlszabadító új brigádjaink rongyainak takargatására adtuk ki, mert ezek a brigádok pár hónap előtt még élet-halál harcot vívtak szabad hazánkért!

Sok konzervatív gáncs és hitetlenkedés kísérte első tapogatódzásunkat.

Nem volt semmink, csak egy kilencvenéves falakkal üresen kongó színházépületünk, ahol a vándorló vendégtársulatok időről-időre játszottak a térséges színpadon... És volt hitünk, hogy Jugoszlávia a kivívott szabadságot a népek előrehaladására és boldogulására biztosítja; hogy a megvalósított testvériség-egység beton alapján szocializmust építhetünk; s hogy föl-szabadult népeinkben olyan erők szunnyadnak, hogy minden becsületes tevékenységre munkatársakat nevelhetünk! Tehát színészeket is, technikai munkásokat is, rendezőket is!

A magyar kisebbség kultúrája a multban csonkán és elfajzottan fejlődhetett. De kiterjedt műkedvelő-hálózat tevékenykedett valaha, és akadtak elfojtott színházalapítási kísérletek is. Összeválogatni egy csomó tehetségesnek ígérkező színjátszót az amatőr-színpadokról, mozgósítani az itt-ott föllelhető és kallódó hivatásos színészeket — ez a föladat állt előttünk. Rendező is akad majd; irodalom is van; butor és ruha-féle is került már az elhagyott holmik raktáraiban; és színházban-működött

egy-két munkás is előkerült! A legszükségesebb pénzügyi eszközöket pedig a néphatalom szervei biztosítják.

Ime, Szubotica szinpadain már hónapok óta működik egy horvát színjátszó csoport, s jelentkezett a varázsos deszkákon egy magyar szini-együttes magvául vehető ügyes kis amatőr-csapat is ebben a kulturára szomjas síkföldi városban. Még igazi színész is akad ebben a magyar színjátszó csoportban, sőt rendezőjük is akadt, Pataki László személyében, aki a régi műkedvelőélet kiváló színjátszója és rendezője volt, s aki jónéhány komoly szindarab rendezésével tünt föl már a régi Jugoszlávia haladó ifjúságának rendezményein és kísérleti előadásain, antifasiszta kultúrmanifesztációin.

De körül kellett nézni a többi vajdasági kultúrgócponban is. Egész Vajdaság magyarságának a színháza lesz a szubotica, össze kell tömöríteni az erőket, és a lehető legjobbakkal indulunk!

Körülutaztam Vajdaságot. Érdeklődtem, kerestem, mozgósítottam. Embereket kellett kihúzni régi, megszokott és hasznos polgári foglalkozásukból, ifjakat kellett fölleskesíteni, hogy életpályájukat a színház felé vegyék . . . S a szervező út végén egy színházpártolókból összeállított kis bizottság előtt hatalmas számban jelentkezett színész-jelöltek tettek vizsgát, a meghirdetett fölvételi kivánalmak alapján.

A válogatás után egy húsztagú, életre való csoport maradt a porondon. Volt köztük szinpadot járt ipari munkás, félbemaradt diák, főiskolás, kishivatalnok, néhány leszerelt petőfibrigádista ifjú, háziasszony és bolti kiszolgálóleány, falusi parasztlegény, meg két színész.

1945. okt. 1-én munkába állt a kiválogatott színjátszó gárda. Ekkor vált teljesen hivatásossá a horvát együttes színjátszó gárdája is. Szinte versengve dolgoztak egymás mellett a tagok mindkét együttesben.

Ejjel-nappal folyó próbák után, okt 29-én (a 28-án megtartott horvát

ünnepi bemutató utáni napon közvetlenül) megtörtént az első magyar bemutató, s fölléptek a hivatásos magyar együttes tagjai. Pataki László rendezte az első darabot és egyik főszerepét alakította.

Szimbólikus jelentősége volt a bemutatóra vett első színműnek is. Balázs Béla, a világhírű magyar drámaíró és filmszakember, távol hazájától, Magyarországtól, a moszkvai emigráció háborús éveiben „Boszorkánytánc” címmel szindarabot írt a Jugoszláv Népfőlszabadító Háború eseményeiből vett téma alapján. Talán itt-ott éreztük a népeink harcát csak távoli jelentésekből ismerő író kisebb tévedéseit; de a ragyogó irodalmi szövegű, sodró erejű dráma, amelynek néhány főbb személye kitűnően megrajzolt figura, a színészek lelkes interpretálásában hatalmas sikert aratott.

A megnyitó előadás előtt kultúrintézmények és színházak üdvözlő leveleit és táviratait olvastuk szinte az egész országból. Hiszen azon a két októbertvégi napon Középeurópa első kétnyelvű színháza nyitotta meg kapuit Jugoszláviában, a sokat vérzett testvérepek új hazájában, hogy messze földön például szolgáljon a népek egyenjogúságának tiszteletbentartására . . .

Az első magyar előadás függönynyitása előtt Davidovics Radivoj-Képa, a tartományi pártvezetőség kiküldötte idegenes hangsúllyal, de magyarul kívánt sikert munkánkhoz. Elmondotta, hogy magyarul talán gyengén szól, de Mitrovicán a börtönbeli magyar elvtársaktól tanult magyarul beszélni, ahová a népek testvériségéért folytatott harcuk miatt kerültek együvé, s Adyra hivatkozva mondta: eljött az idő hogy népeink találkozzanak az eszmebarrikádokon. S hogy a megtalált testvériséget többé megbontani nem hagyjuk.

Vasziljevics Zsárkó, író, a noviszádi Szerb Népszínház igazgatója, tiszta kiejtéssel, ugyancsak magyarul köszöntötte az új testvéregyüttest.

És azután jöttek a bemutatók, sikerek és néha sikertelenségek is. A kitartó színjátszók éjt-nappalt összefogó munka és kemény stúdió-foglalkoztatás útján színészekké értek. A kezdetben bizonytalan színészrendezők is fejlődtek, tapasztalatot szereztek. Majd a vajdasági színházak fesztiváljain komoly értékelést kapott a szubotikai Magyar Drámai Együttes. Diplomák, pénzjutalmak, államdíjak jutottak a sikeres színpadi megvalósítókért... Csatlakoztak fiatalok, jöttek a Színiakadémiáról új rendezők is és szakszerűségében ma a jobb vidéki színházak sorában menetel a mi színházunk.

Tíz év alatt 101 magyar bemutató; jugoszláv és magyar, hazai és külföldi szerzők darabjaiból. Ez a mérleg. Tíz esztendő jubiláló intézmény vagyunk.

Tíz év előtt indultunk. Szép volt. Igaz volt. De a mi szocialista építé-

sünk sok ilyen igaz szépséget hozott létre.

Tíz év előtt az volt a főladatom, hogy mint a magyar együttes első vezetője, megnyissam az ünnepi előadást. Fogadalmamban, amit a közönség előtt tettem akkor a magyar színi-együttes nevében: a testvériség-egység alapján a népek haladására, a szocializmus zászlajára tekintettem büszkén és bizón a fölhúzásra váró, nagy vörös függöny előtt. És a fogadalom végén akkor is egy ember neve hangzott, akinek személyében csúcsosodott ki tántoríthatatlan törekvésünk egy jobb jövő elérésére; az Ő nevével mutatunk ki akkor is a világba; az Ő nevével végzem most is ünnepi beszédem: Tito nevével. Az Ő nevével ajkunkon menetelünk tovább, újabb sikerek, újabb évtizedek elé!

Laták István

*Jelenet a kapunyitó darabból,
Balázs Béla „Boszorkánytánc“ c. színművéből*

Na početku drugog

desetljeća

Početak prve sezone u drugom desetljeću postojanja Narodnog pozorišta u Subotici obilježen je jednom značajnom činjenicom: kao redatelji u ovoj sezoni djeluju četiri mlada, talentirana redatelja, diplomanta zagrebačke i beogradske Akademije za kazališnu umjetnost. Oni su se započeli pripremati za svoj umjetnički put u prvim godinama poslije Oslobođenja, započevši studij kazališne umjetnosti u novoosnovanim ustanovama, koje su kroz deset godina svojeg opstanka uputile mnoge mlade umjetnike, redatelje, glumce i scenografe, u naša kazališta i koje svojim daljim radom osiguravaju našim kazalištima kvalitetne nove kadrove. U mađarskoj drami djeluju Ištvan Varga i Mihajo Virag, u Hrvatskoj drami prof. Vesna Kauzlarić i Slobodan Turlakov, redatelji, koji su se već u okviru studijskog rada na akademijama istakli talentom i invencioznošću. Dvojica od njih, prof. Vesna Kauzlarić, u Narodnom kazalištu u Dubrovniku a Varga Ištvan u Mađarskoj drami u Narodnom pozorištu u Subotici, su svojim radom kroz tri protekle sezone savladali početne probleme koji se javljaju u samostalnoj aktivnosti jednog redatelja i stekli izvjesno iskustvo, koje će kvalitet njihovih radova podići na još veću umjetničku razinu.

Činjenica da je Upravi Narodnog pozorišta u Subotici uspjele angažirati ova četiri redatelja, koji posjeduju solidno opće obrazovanje i kulturu, i koji su studiozno i suvremeno stručno školovani pod rukovodstvom naših najboljih stručnjaka na području kazališne umjetnosti, osnova je i garancija, da će Narodno pozorište i u budućim sezonama nastaviti lijepe tradicije i uspješan rad koji su njihovi prethod-

nici ostvarivali kroz proteklih deset godina, I ne samo to: ta činjenica ujedno budi i nadu da će se subotičko Narodno pozorište u slijedećim sezonama podići na jedan još viši umjetnički nivo.

Ovu tek probuđenu nadu o izdizanju umjetničkog kvaliteta izvedaba Hrvatske drame u Narodnom pozorištu u Subotici, učvršćuje još jedna druga činjenica: sadašnji glumački ansambl Hrvatske drame sastavljen je od nekolikoiskusnih glumaca, a u većini od članova koji uporno i s mnogo volje nastoje što bolje izraditi likove koji su im u pojedinim predstavama povjereni. Ovakav savjestan i temeljit rad, pod rukom stručno obrazovanih redatelja, iz pretstave u predstavu, pridonijet će i općem usavršavanju osnovnih glumačkih izražajnih sretstava.

I kad se uz to u slijedećim sezonama ovaj glumački ansambl popuni i osvježi mladim umjetnicima, koji će

Zlatko Kauzlarić
direktor Hrvatske Drame

kroz to vrijeme završiti svoje školovanje na Akademijama i na Srednjim glumačkim školama, možemo opravdano vjerovati u uspješan daljnji razvoj Hrvatske drame Narodnog pozorišta u Subotici.

No pošto su potrebe naših mnogobrojnih kazališta za mladim školovanim glumačkim kadrovima veoma velike, popunjavanje i pomlađivanje ansambla, barem još u nekoliko slijedećih sezona, neće se moći vršiti isključivo završenim učenicima Akademija i Srednjih glumačkih škola, već će se angažirati i talentirani pojedinci, koji su se, započevši radom u dobrovoljnim, amaterskim kazališnim društinama i društvima, i radeći duže vremena u profesionalnim kazalištima izgradili u zrele i kvalitetne umjetnike.

Za ovakvo rješenje problema popunjavanja i obnavljanja glumačkih ansambla, u današnjoj situaciji u kazališnom životu u našoj zemlji govore i mnoge druge činjenice i okolnosti, koje nije moguće obuhvatiti u okviru ovog napisa.

2. Repertoar

I kod utvrđivanja osnovnih načela repertoarne politike Hrvatske drame Narodnog pozorišta u Subotici vodit će se računa o potrebi uzdizanja izvedaba na što veći umjetnički nivo i o potrebi usavršavanja osnovnih izražajnih elemenata glumačke umjetnosti kod članova ansambla. Međutim, analiza pregleda izvedenih djela, broja izvedaba i broja posjetilaca pojedinih djela u proteklih deset sezona, daje sigurnu osnovu i bogato iskustvo koje će mnogo pripomoći Umjetničkom savjetu i Upravi u određivanju repertoara u budućim sezonama.

Najviše izvođeni autor kroz proteklih deset sezona u Hrvatskoj drami Narodnog pozorišta u Subotici bio je Jovan Sterija Popović. Pet njegovih djela izvedeno je 167 puta, od kojih je „Pokondirena tikva“ kroz tri sezone bila davana 55 puta, a „Tvrđica“ (Kr Janja) je u samo jednoj sezoni izveden 40 puta.

Osam djela Branislava Nušića doživjelo je na subotičkoj pozornici u vremenu od 1945 do 1955 g. 150 izvedaba. Najveći broj pretstava između Nušićevih djela dostigla je „Ožalošćena porodica“ sa 34 pretstave u dvije sezone i „Narodni poslanik“ s 28 pretstava u jednoj sezoni.

Najveći broj izvedaba dosegla je „Koštana“ Borislava Stankovića: kroz pet sezona izvedena je 68 puta. Odmah iza nje po broju izvedaba slijedi Poljakovićevo drama iz bunjevačkog života sa glazbom, pjevanjem i plesom „Ča' Bonina razgala“, koja je u tri sezone izvedena 59 puta. I ostala djela Poljakovićevo — „Niko i ništa“ i „Kuća mržnje“ — doživjela su dobar prijem kod publike.

Visok broj izvedaba dostigli su i „Ljubovnici“, komedija nepoznatih dalmatinskih autora iz XVII stoljeća — 47 puta u tri sezone, Držićev „Plakir“ — 23 puta, isto je toliko puta izvedena i dramatisacija Sremčevog djela „Pop Čira i pop Spira“, Ogrizovićevo „Hasanaginica“ — 22 puta itd.

I suvremeni domaći autori doživjeli su lijep broj izvedaba: Feldman „Iz mraka“ — 14 puta, Horvat „Prst pred nosom“ — 13 puta, Bor „Noć u Globokom“ — 14 puta, Kolar „Sedmorica u podrumu“ — 17 puta, Dobričanin „Zajednički stan“ — 36 puta, Matić—Halle „Teške sjene“ — 14 puta itd.

Od stranih autora najviše izvedaba doživjela su Goldonijeva djela: tri njegove komedije igrane su se 54 puta, od toga „Ribarske svade“ 36 puta. Iza Goldonija po broju izvedaba slijedi Moliere sa 50 izvedaba, od čega otpada na „Umišljenog bolesnika“ 36 pretstava.

Četiri djela Ostrovskoga izvedena su 51 puta, „Bez krivice krivi“ 14 puta, a isti broj izvedaba postigla su i tri djela Valentina Katajeva, čiji je „Dan odmora“ izveden 26 puta.

Među ostalim izvedbama djela stranih autora ističe se 11 izvedaba Shakespearevog „Otela“, 16 izvedaba

Shawovog „Pygmaliona“, 9 izvedaba O'Neillove „Čežnje pod brijestovima“ i neka druga djela

Analiza pregleda izvedenih djela, broja izvedaba i broja posjetilaca pojedinih djela i autora, što ih je izvela Hrvatska drama kroz deset sezona na pozornici Narodnog pozorišta u Subotici upućuje sastavljače budućih repertoara, da i dalje uvrštavaju u repertoar one priznate autore i njihova literarno i scenski vrijedna djela, koja su se dosada afirmirala kao publici najinteresantnija i najprivlačnija, ili autore i djela koja su po svojoj problematici koju obrađuju i po tehnici kako su pisana, bliska autorima i djelima, koji su već postali stalan i neizbježno sastavni dio repertoara.

No osim toga, analiza postavlja još jedan imperativ za budućnost: repertoarom obuhvatiti i one velike i značajne epohe, autore i djela, koji dosad uopće nisu, ili nisu dovoljno, uvrštavani u repertoar Hrvatske drame, kao što je to slučaj na primjer s grčkom i rimskom antičkom tragedijom i komedijom, s velikim nordijskim dramatičarima XIX. stoljeća, Ibsenom i Strindbergom, sa suvremenom svjetskom dramskom literaturom, kako evropskom, tako američkom, itd.

Kao o jednoj specifičnoj okolnosti kod utvrđivanja repertoara Hrvatske drame trebat će voditi računa i o tom, što u okviru njene djelatnosti postoje tri scenska prostora — velika i mala pozornica u kazališnoj zgradi i Ljetna pozornica na Paliću. U repertoar morat će se uvrstiti takva djela koja će odgovarati određenom scenskom prostoru i koja će iskoristiti ono posebno što određeni scenski prostor karakterizira. Potrebno je da se kazališni život u Subotici odvija na sve tri pozornice, i šteta bi bilo da bilo koja od triju pozornica ostane neiskorištena, jer svaka od njih pruža izvjesne specifične mogućnosti, koje se na drugim dvjema ne mogu naći.

3. Publika i posjet

Od brojnih problema u radu Hrvatske drame Narodnog pozorišta u Subotici, obuhvatit ćemo ukratko još jedan: pitanje publike, problem posjete. Već kod utvrđivanja repertoara morat će se voditi računa o raznolikosti sastava publike. Svake sezone trebat će dati nekoliko djela za onu pravu, stalnu kazališnu publiku, koja ima razvijenu kulturu gledanja i doživljavanja scenskih izvedaba, ali će se morati imati obzira i prema suprotnom polu publike, prema onima koji su tek započeli dolaziti u kazalište, koji tek treba da postanu kazališna publika i redovni posjetioци. Pored toga mi ćemo nastojati u slijedećim sezonama, da bi proširili krug publike i povećali broj posjetilaca, organizirati posjete pojedinih skupina glumaca s predavačem ili konferansijerom, s kratkim programima, radnicima u tvornicama. Organizirat ćemo i dalje, kao što se i dosad radilo, redovite pretstave za vojnike, čak i kolektive uz popularne, znatno snižene cijene.

Nadalje, nastojat ćemo uspostaviti što uži i direktniji kontakt s publikom putem sastanaka i razgovora o problemima repertoara i kazališta uopće, i redovito ćemo preko štampe informirati publiku o radu u kazalištu.

Prof. Zlatko Kauzlarić

Kad se pojavi na sceni **zaori se pljesak**

U privatnom životu tako je neposredna i tako ljudski i simpatično skromna, da čovek ne bi ni pomislio da je to Pejić Klara, koja pod svetlom reflektora dobija toliko aplauza. I sada, kad se prisećamo minulih deset godina, ona jednostavnim rečima iznosi svoje uspomene.

— Oduvek sam jako volela pozorišnu igru, još od detinjstva. Samo što ni onda a ni kasnije nisam dospela dalje od amaterske pozornice. Moj san ostvario se onda kada smo posle oslobođenja osnovali ovo pozorište . . . Zadovoljila sam se i epizodnim ulogama, onih par reči, koje sam izgovarala na pozornici u prvim komadima bilo je za mene dovoljno da krenem

Klara Pejić

svojim putem i stigla sam do glavnih uloga . . .

Ispričala nam je jednu od svojih dragih uspomena.

— Pre tri godine Hrvatska riječ je organizovala anketu i postavila čitaocima pitanje: „koji je najpopularniji glumac Hrvatske drame?“

Baš u te dane kad se očekivao rezultat ankete, boravio je kod nas kao gost reditelj Hrvatskog narodnog kazališta Nando Roje. Niko još nije znao rezultat ankete, samo se u garderobama nagađalo ko je najpopularniji glumac. Zagrebački reditelj obratio mi se i rekao: „Vi! Ko bi drugi mogao biti!“ Kroz jedan sat stigle su novine i doznala sam radosnu vest da sam zaista ja dobila najviše glasova.

Govorimo o njenim najmilijim ostvarenjima. Ne samo kao komičarka, već i kao dramska glumica pružila je publici mnogo lepih momenata. Rado se sećamo sa dubokom proživljenošću datog lika Ummihane iz „Hasanaginice“. Koliko je ljudskih osećanja bilo u svakom njenom pokretu . . .

— Ni sama ne znam što više volim: komiku ili ozbiljnu dramu. Rado igram i jedno i drugo. Ipak, najradije se sećam dela Ostrovskeg „Bez krivice krivi“. Imala sam ulogu bez reči, samo igru. Pokretom sam izražavala sve ono, što sam proživela.

— Interesantan je naš poziv — kaže ona. Uvek raznolik i pun uživanja. Raste interesovanje za pozorište. Ne samo u gradu, već i u okolnim naseljima. I tamo već ljudi znaju, šta znači za glumca aplauz pri otvorenoj sceni. Nikakav poklon, nikakvo cveće ne čini glumcu toliko iskrene radosti, kao kada se pojavi na pozornici, a u gledalištu se zaori pljesak . . .

Da, Pejić Klaru je često, vrlo često dočekao pljesak kada se pojavila na sceni.

2 színészarc néz felénk

Tíz év emlékét idézi egy színészpár és azokat a kedves emlékeket, amelyeket ez az eltelt idő hozott. Küzdelem, harc, siker, verejték és öröm halmozódik itt egybe, amikor *Szabó Mária*, a drámai színésznő egy röpke pillantást vet a multra.

Szabó Mária és Szabó István Bánátból jöttek. A Népszínház első hívására ott álltak az úttörők között, egy szépen fölfelé ivelő pálya kezdetén. A bánáti műkedveléstől a művészi igénnyel föllépő színészetig vezetett ez az út, s ma valóban örömmel lehet rá visszapillantani.

— Sokat kaptam az elmúlt tíz év alatt, de legtöbbet kaptam a közönségtől — mondja Szabó Mária, s ezekből a szavakból a munka értelmének hite és a megelégedés öröme árad.

Szabó Mária

Szabó István

— Mit mondjak még? A darabok? A legkedvesebb szerepem? Kétségtelen, hogy legkedvesebb szerepem a „Szentivánéji álm” Puckja volt, és a közönség tetszéssel fogadta a Vakarcban nyújtott alakításomat... A régebbi szerepek közül talán Dickens Pöttye, az a naiv, törékeny asszony, aki hitében és szerelmében olyan erős tudott lenni...

Még arról mesél apró epizódokat, hogy volt olyan idő, amikor hónapokig járták a falvakat. Bejárták az egész Vajdaságot, vonaton, kamionon, parasztszekéren...

— Igen, ... akkor ismertem meg a színészi pálya legszebb hivatását...

... mondja Szabó Mária, akinek színházi közönségünk sok feledhetetlen alakítást köszönhet,

Hogy teljesebb legyen a kép, idézzük *Szabó István*, a tehetséges jellemszínész emlékeit:

— Tíz év alatt annyi minden összegyűlt az emlékládában, hogy nehéz abból olyasvalamit kikeresni, ami a legkedvesebb... Amikor kezdtem ezt a szép utat, megvallom, sokkal simábbnak véltem. Csak ma látom, hogy milyen nagy és felelősségteljes dologra vállalkoztam. Az itt végzett munkában szerzett tapasztalatok után edzettebben megyek az elkövetkező tíz év elé.

Az emlékezés fölidézi Szabó István nagy alakításait: a „Volpone“ Corbaccióját és egyik legkedvesebb szerepét, amikor Nusics „Megboldogult“-jában Szpaszójét alakította.

— Az eddig eltelt szakaszban ez volt színészetem fénykora. Ez a két nagyon hálás szerep, s erre kaptam az államdíjat is...

A fejlődés lépcsői hozták meg ezt színházi életünknek és —

— Még csak annyit — mondja Szabó István — a legfőlegelőbb érzés az, amikor a színész meg tudja találni a közvetlen kapcsolatot a közönséggel...

És mindig ezt akarja elérni az igazi színész...

Csárdásjelenet a „Sárga csikó“ c. népszínműből

Niko nije srećniji od nas...

Uvek se rado sećamo Slave Bulgakov. Ona je umetnica kakvu ćemo teško naći u pozorištima udaljenim od velikih centara. U njenoj umetnosti nalazimo srećan spoj stvaralačkih vrлина. Znaju to ne samo reditelji i njene kolege, već i publika i zato uvek, na svakoj premijeri očekuje da se Slava pojavi na sceni.

„Glumačku karijeru počela sam ustvari pre deset godina, onda kada su se prvi put otvorila vrata ove naše kuće. Prvo moje veliko ostvarenje bila je naslovna uloga u Nušićevoj „Gospođi Ministarki“. Nikada neću zaboraviti ono veče, kada sam prvi put stupila pred publiku u glavnoj ulozi . . . Kako mi je samo kucalo srce . . .

— A zatim?

— Dolaze moje omiljene uloge. Kad razmišljam o komadima u kojima sam igrala preda mnogom uvek iskrasne lik stare Kate iz „Koštane“. Bila je to mala, epizodna uloga, ali vrlo lepa i pružala je glumcu velike mogućnosti . . . Jer, glumcu ne treba da bude važno kolika je uloga, pravi glumac ne ceni ulogu po dužini teksta, već po tom da li se može u nju uživeti, koliko je može preživeti, uolikoj meri može povereni mu tekst pretvoriti na pozornici u stvarni život.

Svaka reč popraćena je osmehom. Lepo je to što Slava Bulgakov govori o epizodnim ulogama. Ne voli ona epizodne uloge, zato što je epizodista, — nejedanput igrala je ona glavne uloge — već zato, što je pravi, istinski glumac . . . Svaku ulogu primila je rado, ali ipak smo je upitali:

— Koje uloge vam najviše odgovaraju?

— Reditelj mi je rekao: „Rodena si za komiku“ No mene više privlači drama. Volim i karakternu komiku.

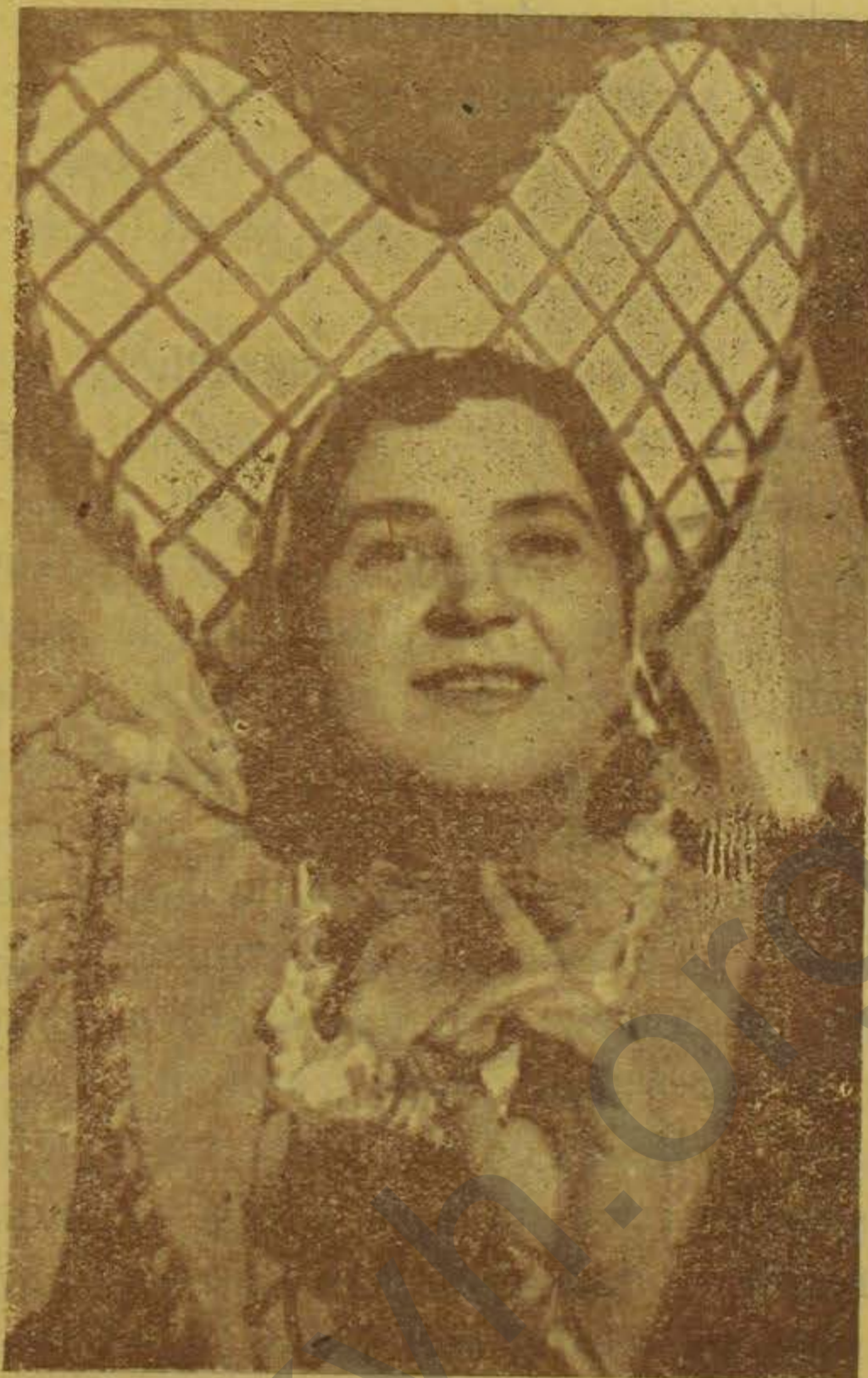
Međutim, jeftini uspeh komedijaške lakrdije nikad me nije privlačio. Volim satiru, i takve komične uloge, na kojima treba raditi, patiti . . . Ovakve nije lako ostvariti, jer ih čovek ne nosi u sebi, već ih mora u sebi i iz sebe stvoriti . . . Recimo, kao školjka biser . . . Zato volim karakternu komiku . . .

U razgovoru opet smo se vratili na dane osnivanja, na teške, lepe dane, na koje tako često mislimo.

— Osnivači su vrlo mnogo radili. Ne bih ni umela sad na brzinu reći, koliko mnogo je naš prvi reditelj Lajčo Lendvai radio. Isto tako i pokojni Medaković od koga sam vrlo mnogo naučila. Obojici mogu zahvaliti vrlo, vrlo mnogo. Kad pomislim na prošle dane i na ono što imamo danas suze mi izlaze na oči . . .

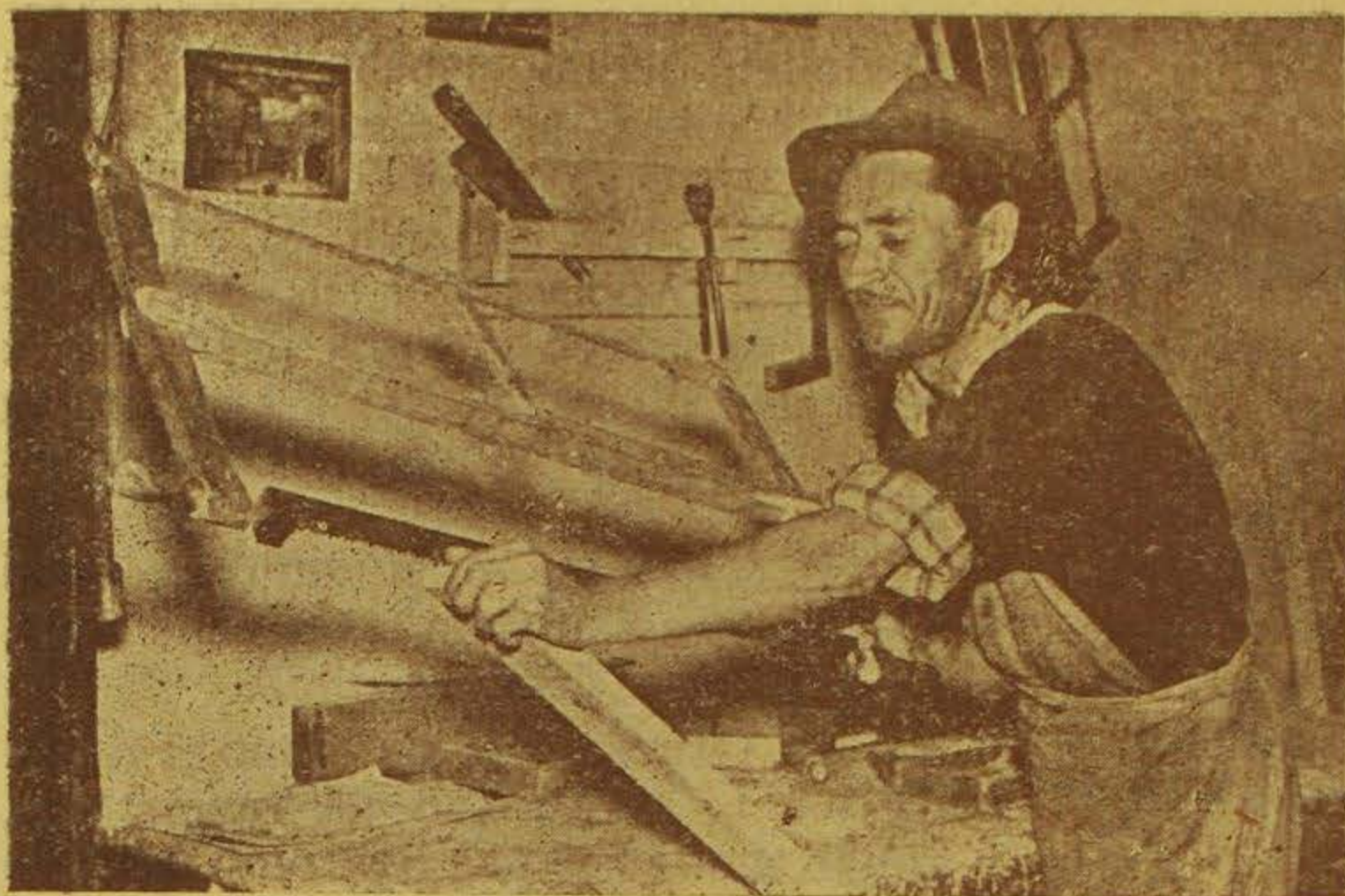
I kroz osmeh sjajnih joj očiju rekla je još samo ovo:

— Niko srećniji od nas . . .

Slava Bulgakov

Kollár Ferenc

A díszletek mestere mosolyog

Kollár Ferenc tíz éve építi itt a színházi világot — valahol a színpalán mögött. Ő a színház láthatatlan munkása, aki művével minden darabban jelen van, háttérrel ad, hangulatot teremt s olykor — a színpalán mögött nézi munkájának eredményeit.

Az asztalosműhelyben éppen az új díszleteken dolgozik, amikor bekopogunk hozzá, hogy egy kicsit fölelevenítsük emlékeit.

— Amikor kezdtük, se műhely, se szerszám nem volt. Gyalúpadom egy emelvény volt, kint az udvaron. Anyagot kölcsön kértem, ha színpalánkat kellett építeni... Azután vettünk egy gyalúpadot, egy kis szerszámot, de a műhely még mindig az előcsarnokban volt, hevenyészett kulisszák mögött, hogy a színházba érkező publikum ne lássa... Voltam asztalos, technikai munkás, díszletező; a színészekkel magam is jártam a falut, mert szeretem a színházat... Elszegődtem hozzá, hogy vele maradjak, vele menjek végig az úton tovább... Számomra az a legnagyobb öröm, ha díszletemet látom a színpadon s ha azt látom benne, hogy a ter-

vezők elgondolásait sikerült megvalósítanom...

Beszélgetünk a régi és az új színpalánokról és végignézzük a vázlatokat és a régi színpalán fényképeit a falon. Itt van a „Mélyek a gyökerek” színe, mellette a „Parasztbecsület”, a „Napraforgók”, „Az erdőben” — mindeniken rajta az ő kezevonása. Kollár Ferenc megáll egy kép előtt:

— Ez Csehov „Vanya bácsi” színművének színpalánja. Tessék csak megnézni... Tudja, én úgy gondolom, hogy ez a kerthelyiség mutatott a színpadon a legszebben... Legalábbis számomra a legkedvesebb...

A díszletek mestere mosolyog. Arcán azt mutatja a fény, hogy erről szívesen beszél...

Sjećanje na prvu prestavu Hrvatske Drame

Da, sjećanje mi je još uvijek svježe, iako je od tada prošlo punih deset godina.

Bila je nedjelja, 28 oktobra 1945 godine kada smo odigrali prvu predstavu u Narodnom kazalištu.

Bio je to veliki dan! Veliki praznik i veliki događaj!

Tragedijom „Matija Gubec“, od Mirka Bogovića svečano je otvoreno naše subotičko kazalište. Zar se moglo izabrati prikladniji komad za ovo veliko slavlje?

Ne, nije. To je i općinstvo potvrdilo, dajući sebi oduška burnim aplauzima na otvorenoj sceni, Svi do jednoga, napeto su pratili sudbinu jedne od najtragičnijih ličnosti hrvatske historije i stavili se na stranu Gubčevu, protiv okrutne vlastele.

Nezaboravne su mi pretstave te tragedije odigrane za radnike i đake. U sceni kad Pasanec upada Tahiju sa seljacima i oslobađa Matiju Gupca i drugove, prolamalo se gledalištem od frenetičnog aplauza. A u sceni — na ratištu — kad seljaci navale na plemiće, zaneseni daci mržnjom protiv ugnjetača plemića i s još svježim utiscima iz prošlog drugog svjetskog rata, lupali su nogama i rukama, da se orilo cijelo kazalište.

Tako je naša prva predstava, u našem mladom kazalištu, naišla na srdačan prijem kod gledalaca.

No, do tog skromnog uspjeha nije bilo tako lako doći. Trnovit je put do uspjeha i za ona kazališta koja imaju sve uvjete za stvaranje kazališne umjetnosti.

Nama je puno toga nedostajalo. Počeli smo rad, tako reći, bez ikakvog fundusa. U pogledu garderobe, dekora,

rekvizite i šminke, nismo imali ni ono najnužnije. Iako sam igrao naslovnu ulogu nisam imao potrebnu bijelu košulju. Obilazeći kuće i tražeći pomoć od naših građana, pronašli su mi košulju. Istina, bila je malo prekratka za mene, ali i takva je dobro došla.

Osim navedenih poteškoća u pogledu garderobe i ostalog, probe komada su održavane u veoma teškim uslovima. Morali smo probati u holu, jer nismo imali dovoljno prostorija, nije se uopće ložilo, a zima je bila vrlo jaka. Umjetnički ansambl je bio malobrojan. Bio je formiran od poletnih sposobnih amatera i nekoliko profesionalnih glumaca, koji su došli iz Zagreba. Ali komad je zahtjevao mnogo više glumaca. Zato su s nama radili i oni amateri, koji nisu prešli u profesionalne glumce, nego su ostali kod svojih zvanja. Oni su nam zadavali dosta poteškoća, jer i pored najbolje volje, često su izostajali sa proba.

U vezi s tim, ispričat ću vam što se desilo na jednoj probi. Kako redatelj komada nije znao da ti dobrovoljci nisu naši stalni članovi, izgubivši strpljenje čekajući na njihov dolazak, počeo je vikati: „Gdje je taj Gozetić“! „Gdje je tamničar“! „Što oni misle“! — Na krompir za zimnicu — družu redatelju — doviknuo je jedan član. Naravno redatelj se umirio kada su mu stvar objasnili.

Tako smo započeli. Danas je, nakon deset godina, u našem kazalištu sasvim drukčije. Prebrođene su početničke teškoće. Danas naš ansambl Hrvatske drame broji preko 35 članova, naš fundus je milijunske vrijednosti, naše kazalište posjeduje pok-

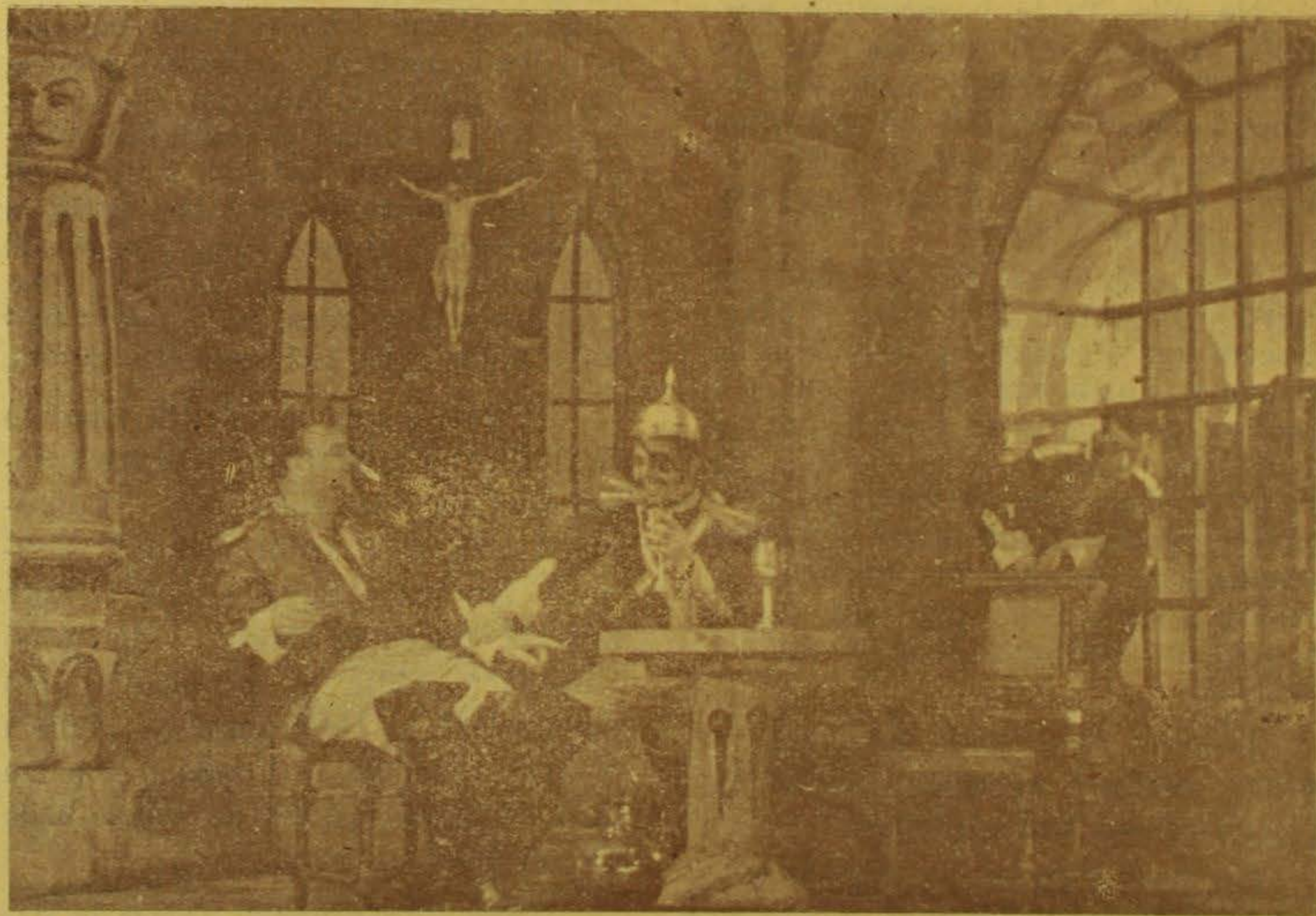

retnu pozornicu i najmodernije električne uređaje. A sve što je bilo ranije: sve poteškoće, trud i zalaganje do krajnosti, ostat će iza mene, kao jedno lijepo sjećanje na početak rada i početne teškoće Hrvatske drame u Subotici.

Možemo biti zahvalni našoj Narodnoj vlasti, našem radnom narodu

i svima onima koji su istovremeno mislili na krompir za zimnicu i na naše kazalište, ulažući u njegove temelje krajnje napore svojih mogućnosti. I na kraju, moramo biti zahvalni i našoj publici, koja nas svestrano pomaže i stalno prati rad svoje kuće iza korintskih stubova.

Ante Kraljević

Scena iz Roblesove drame „Montserrat“

Vujkov Géza

Komoly és érdekes munka az, ami Vujkov Géza tíz esztendei pályájából néz felénk. Ő is ott volt az indulásnál, amikor apró erőket kellett összegyűjteni, hogy azokból egy igényes színházi élet szülessen.

Vujkov Géza is a műkedvelők soraiból indult el és a kemény munkabírási, a lelkesedés vitte őt az eredmények felé.

Vessünk egy pillantást a múltba.

— Amikor először fölléptem ezen a nagy színpadon — meséli Vujkov Géza — nagy lámpalázam volt. A horvát dráma megnyitó előadása, a „Matija Gubec“ komoly teljesítményt igényelt még az epizódistáktól is. Én a knéz Kekevics szerepében léptem a közönség elé, legyűrtem a lámpalázát. De nem végleg, mert pár esztendő után elkövetkezett az újabb nagy lámpaláz. A magyar dráma előadásán léptem föl először. Zenés darabot készítettek elő, a „Leányvásárt“. Kíváncsi voltam, hogy fogad a közönség engem, akinek az anyanyelve horvát, de mind a két

EGY

színész

KÉT

élete

nyelvet majd egyformán beszéli. Melleggen fogadtak s mondhatom, hogy az az előadás életem egyik legszebb estje volt. . . Azóta mindig élményt jelent számomra, hogy mind a két együttesnél játszhatom. . .

Az epizódistának is vannak feledhetetlen alakításai, ha szívvel-lélekkel játszik. Vannak ilyen állomások Vujkov Géza színészi pályáján is, ha Sztérija „Kir Jányá“-jának néma szolgájára, vagy a „Požar strasti“ Gusa Rigelinjére gondolunk, — a magyar dráma előadásai közül pedig Zilahy „Zenebohócok“ c. színművére vagy a „Sárga csikó“, öreg Csorbájára.

Ámde Vujkov Gézának van egy másik éneke is: ez a fáradhatatlan szervező, a színészek szakszervezeti csoportjának lelkes irányítója. Tíz esztendő alatt ötször volt elnöke a szakcsoportnak, előadásokat tartott a technikai munkások csoportjában, előadásokat szervezett, közönséget toborzott. Együtt dolgozott a horvátokkal a magyarokkal, a művészekkel, a technikai munkásokkal, mindig együtt. És erről amit mond, az ennek a munkának a legszebb összefoglalója:

— Munkánk legszebb eredménye, hogy e színház falai között tökéletesen megvalósult a testvériség-egység gondolata. Olyannyira, hogy ma már nem lehet tudni, hogy a horvátok szeretik-e jobban a magyarokat, vagy a magyarok a horvátokat. Ezt az egységet a tízévi harmonikus együttműködés teremtette meg. . .

Plakátot is ragasztottunk

Szinte hihetetlennek tűnik előttem, de egyben jóleső érzés arra gondolnom, hogy a színházunk október 29-én megünnepeli fennállásának illetve működésének tizedik évfordulóját. Mintha csak most olvastam volna azt az újságcikket, amelyben Szabadkán a horvátnyelvű színház mellett, egy alakuló magyar együttes igazgatósága

Fejes György

felvételi vizsgára szólítja fel mindazokat, akik kedvet és ambíciót éreznek a színészi pálya iránt. Igen, az eredmény nem is maradt el, hiszen a jelenlegi társulat nagy része, egy-két hivatásos színészt kivéve, azokból verbuválódott össze, akik hivatásunknak éreztük és egyben gyermekkori álmunk megvalósulását láttuk beteljesülni, ha beállunk a vajdasági új színház uttörői közé.

Azóta küzdelmes, verejtékben, munkában eltelt tíz nehéz esztendő múlt el. Mosolyogva gondolok ma vissza az első napokra, az audicióra és, hogy milyen feszült izgalommal vártuk „Len-ni, vagy nem lenni?” jelszóval a bölcs szini bizottság döntését, hogy kiket javasolnak felvételre és kiket nem.

Látom magunkat a Népkör udvarában — mint valamikor Megyeri Károly, a színház régi nagyját — didergő kezekkel körmölgetjük az előadásra szánt darab szerepeit tákolgatjuk a diszleteket, ragasztjuk a plakátokat, futkosunk, szaladgálunk, falusi ifjakból és kisvárosi kezdőkből lett színészek. Bizony nem volt könnyű megfelelő helyiség, kosztüm, kellék, diszlet és technikai felszerelés nélkül színházat csinálni, mert csak színpad volt, de próbaterem még nem mindjárt. Mi azonban tisztában voltunk azzal, hogy a nehézségeket odaadó munkával megoldhatjuk. Az együttes kollektív szelleme, pályája iránt való rajongása és leleményessége a néphatóságok segítségével hamarosan megtalálja a megoldáshoz vezető utat.

Jóleső érzéssel gondolok vissza az első bemutatóra, a megnyitó előadás ünnepi hangulatára és a közönséggel való első találkozásra; a vakító rivaldafényben uszó jelmezek, kellékek, diszletek varázslatos tarka labirintusára, és végül arra a feszült pillanatra amikor a világot jelentő deszka és a közönség közötti válaszfal, a hatalmas bárony függöny felgördült, és a lámpalázas játék hevétől átfűtött színészek szavai elhangzottak. A szó megértő visszhangra talált a nézőteret zsúfolásig megtöltő közönség szívében. Nagy volt a lelkesedés, bár az első lépéseket még némi bizonytalansággal tettük meg. Művészi törekvésünk oda irányult, hogy fejlesszük magunkat, s

hogy minél magasabb nivót elérve, színházunkat a nép szolgálatába állítsuk. Bizony minden tekintetben sok metamorfózison estünk át, amíg a fejlődésben eltelt tizedik évforduló határkövéhez elérkeztünk.

Legkedvesebb emlékeim közé tartoznak vidéki vendégszerepléseink. Teherautón, kocsin, sőt sokszor gyalog is — mint valamikor az ekhós szekéren járó vándor színészek — róttuk heteken át az országutakat és a kisebb településekhez, tanyacsoportokhoz vezető düllőutakat, csakhogy elvihessük a városunktól távoleső magyar tömegekhez is a színjátszást. Ellátogattunk olyan elmaradott helyekre is, ahol eddig még soha hivatásos színészek nem jártak. Mindenütt, ahol jártunk, a közönség kedves vendégszeretetére és meleg fogadtatására találtunk.

Rajzanak a kedves emlékek benem, de mindennél szebb a jelen valósága. Színházunk forgó szinpadával, modern, technikai felszerelésével milliókat érő ruhatárával, könyvtárával, technikai személyzetével értékes vidéki színház számba megy, amit a fesztiválokön elért eredmények is igazolnak. Ma már színészeink a közönség kedvenceivé és szocialista társadalmunk megbecsült kultúrmunkásaivá váltak.

Színházunk feladata ma sem kisebb, mint a megalakulás idején. Fejlődésünk új célkitűzések, új feladatok vállalására képesít bennünket. Misszióinkat akkor tudjuk betölteni, ha a művészetkedvelő dolgozók lelkét és szellemiségét összhangba tudjuk hozni színházunk fejlődésével. Ha közönségünkkel együtt élünk és haladunk.

Fejes György

Fejes György a „Kisértetek“ egyik jelenetében

Októberi langyos

sugarakban

Most, hogy a 10 év eseményeiből fel akarom kutatni, fel akarom eleveniteni azt, ami a legszebb, legmaradandóbb és egyben a legjellemzőbb emlék, és ezt csinosan felöltöztetve az olvasó kezébe akarom adni, úgy érzem, hogy nagy feladatot vállaltam magamra. Tíz év egy színház életében nagy idő. Hosszú évek, melyek tele és tele vannak a legszebb, legizgalmasabb élményekkel akár a próbákat, akár az előadásokat vagy a színészek magánéletét kutatom.

A bő választék ellenére, tíz éves színházunk úgy áll ma előttem, mintha az idő, a tervek, a célok és a munka nem izmosították volna meg; úgy áll ma előttem, olyan zsenge őszi sárgalevél-koszorúsan, mint akkor, mikor röviddel egy évvel a felszabadulás után először találkoztunk, hogy útnak indítsuk a Népfelszabadító Háború egyik legszebb szülöttét, a szabadkai Magyar Népszínházat.

Ott álltunk a Népkör udvarán, ahol kisebb-nagyobb csoportok alakultak. Folyt az ismerkedés. A kis udvart ferdén világították meg az októberi nap reggeli sugarai. Kilenc óra volt. Hidegek voltak a reggelek, ezért az udvar napos részeit kerestük és valami furcsa izgalommal borzongtunk a langyos sugarakban. Nevek, arcok merültek fel, kerestek helyet egymás között, hogy megmaradjanak, összetalálkozzanak és együtt haladjanak tovább. Azóta már sok név veszett el közülünk, indult más irányba, talált más felé kibontakozást, sok pedig megizmosodva ma is itt áll azon a színpadon, melyet életcéljául, hivatásként tűzött maga elé.

Terveztünk és találgattuk, milyen is lesz az ha mi színészek, „igazi színészek” leszünk. Majd mindannyian ismertük már a színpadot, de ez valami más volt. Éreztük, tudtuk azt, hogy az akkor induló munka

sokkal többet, sokkal komolyabbat, egész embert, lelkes munkát követel, mert csak ilyen módon tudjuk felmagasztosítani hivatásunkat és érdemessé tenni színházunkat arra, hogy az valóban színház, a mi színházunk legyen.

Csupa izgalom volt az októberi reggel, mikor az első munkát a kezünkbe vettük. Ünnepeles volt az a pillanat, mikor elindult az első szó, hogy előkészítse a lelkeket a hamarosan bekövetkező ünnepeles alkalom letételére, az első bemutatóra. Számtalunk a nehézségekkel, a hiányosságokkal, a kezdet kissé mostoha körülményeivel, az anyagi megpróbáltatásokkal, tudtuk, hogy nehéz, nagyon nehéz lesz, tudtuk hogy hosszú időnek kell addig eltelni, míg a színész csak színész lesz és a rendes színészi munkája mellett nem fog többé kulisszát készíteni, ruhát varrni, kellékezni és plakátot ragasztani, tudtuk és azért is vállaltuk mindezt, mert mindez valóban meg is történt akkor, mikor építeni kezdtük ezt a mi színházunkat.

A lelkesedés izgalma fűtött minket akkor reggel és az melegítette aranymelegével az októberi napot is.

Ez volt talán a legszebb, a legtisztább az egészben, a hosszú tíz év alatt.

Azóta vagyunk! Valóra váltak a tervek, az álmok, elértük és megtartottuk azt, amit akartunk.

Ma, annak ellenére hogy ezeken a hasábokon talán inkább számot kellene adni arról, hogy érdemesek vagyunk-e a komoly név és a komoly hivatás betöltésére; ma mégis inkább szeretném ezekkel a sorokkal összedolgozni a tíz év előtti őszi meleg diszét, a kedves, szomorú színes leveleket és megkoszorúzni velük a lelkes indulást, vajdasági magyarságunk tízéves szép gyermekét, a mi színházunkat.

Pataki László

28 oktobra 1955 g.

SVEČANA PREMIJERA

prigodom proslave desetogodišnjice
osnivanja Narodnog pozorišta
u Subotici

MARIJAN MATKOVIĆ

Na kraju puta

Redatelj: **Slobodan Turlakov**

Scenograf: **Mihajlo Dejanović**

Kostimograf: **Stana Jatić**

Pomoćnik redatelja:

PETAR NOVAKOVIĆ

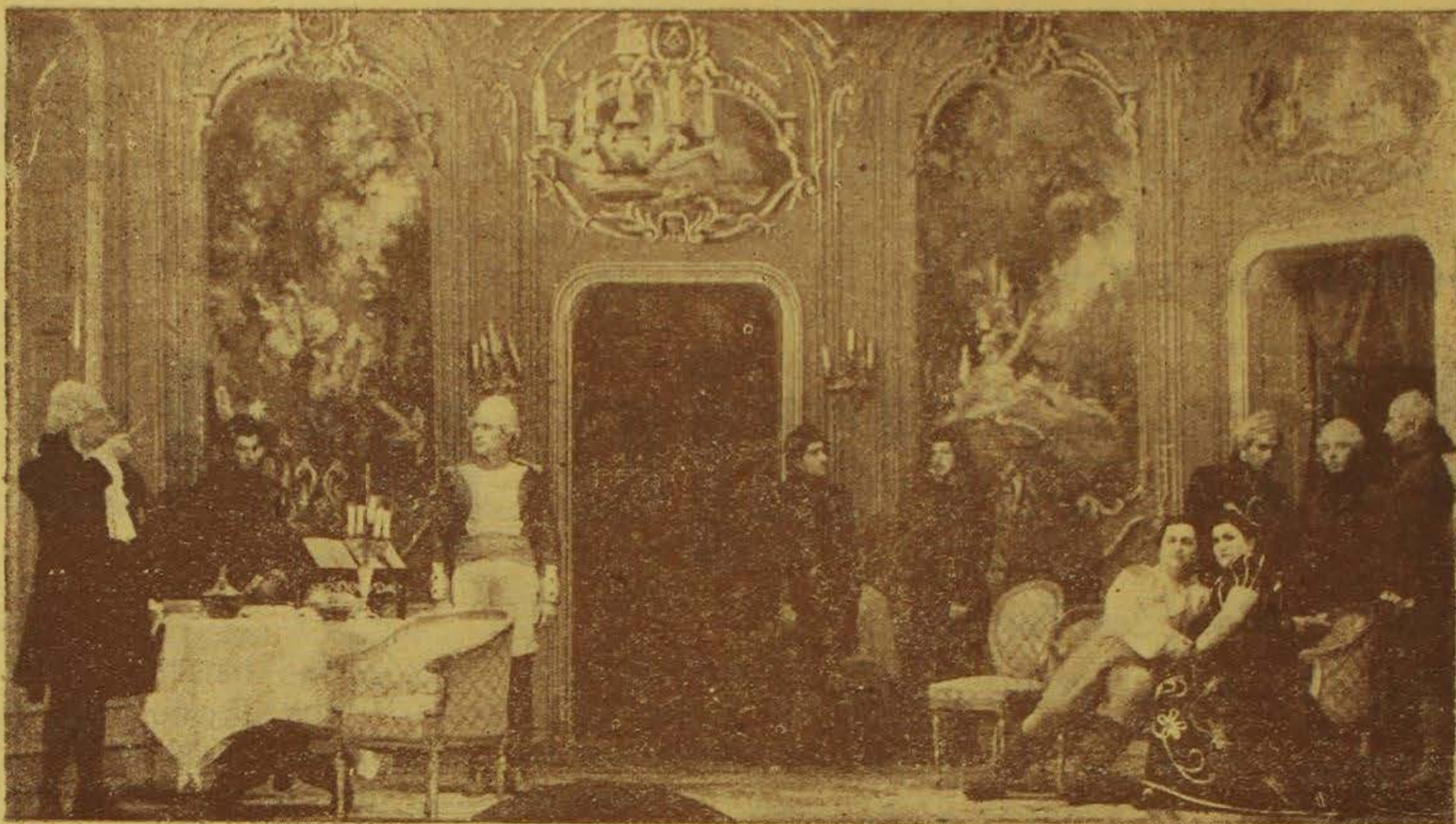
Inspicijent: **Antun Stipić**

Rikard Dorić	. . .	Mirko Huska
Žarko Župan	. . .	Ljuba Teodorović
Neda Gorski	. . .	Miša Paraskijević
Puceljski	. . .	Ante Kraljević
General Lukić	. . .	Stjepan Pisek
Hermina Lukić	. . .	Slava Bulgakov
Alojz Horvat	. . .	Abdulah Klokić
Ivo Brlek	. . .	Tomo Cvitanović
Partizan Đuro	. . .	Petar Vlajković
Partizan Jozo	. . .	Ilija Drašković
Partizan	. . .	Koloman Vuković

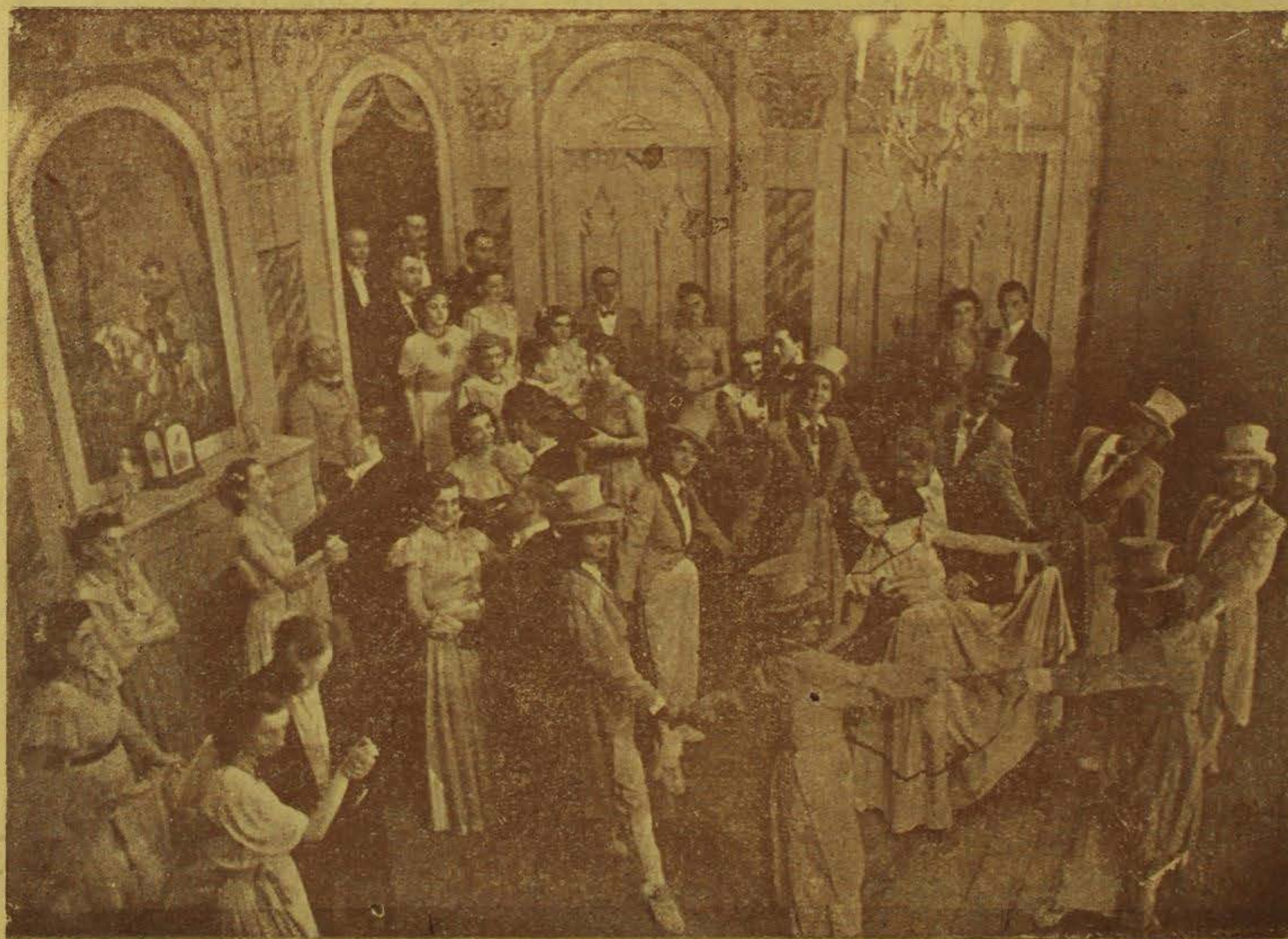

Redatelj S. Turlakov u radu sa članovima Hrvatske Drame

Aleksandar Marinković u operi „Tosca“

A „Mágnás Miska“ nagy báljelenete

1955. október 29.

ÜNNEPI ELŐADÁS

A NÉPSZINHÁZ ALAPÍTÁSÁNAK TIZÉVES JUBILEUMA ALKALMÁBÓL

Virágh Mihály rendező munkájában a „Pygmalion” próbáján

G. B. Shaw :

PYGMALION

Rendező: **Virágh Mihály**

Diszlettervező: **De Negri Endre**

Kosztümtervező: **Sztána Játics**

Ügyelő: Mamuzsich István

S ú g ó : Eibensütz Rózsi

Higginsné	D. Raczkó Ilus
Henry Higgins	Pataki László
Doolittle	Fejes György
Eliza	Heck Paula
Hillné	Bocskovics Rózsi
Klára	Dukainé Tóth Éva
Freddy	Szilágyi László
Pickering	Sántha Sándor
Mrs. Pearce	Sz. Cseh Mária
Szobalány	Rác Szabó Piroska
Egy ácsorgó	Godányi Zoltán
Egy gúnyos úr	Kiss Sándor
	Péter László
Járókelők	Szabó János
	Juhász Anna
	Czehe Gusztáv
	Faragó Árpád

Scena iz Poljakovićeve drame „Ča Bonina razgala“

Prizor iz Koserove drame „Požar strasti“

PREGLJED PREMIJERA NARODNOG POZORIŠTA U SUBOTICI 1945-1955 GODINE

HRVATSKA DRAMA

Mirko Bogović: Matija Gubec
Branislav Nušić: Gospoda Ministarka
Valentin Katajev: Roditeljski dom
Branislav Nušić: Sumnjivo lice
Mass i Červenski: Tražim Anu
Bora Stanković: Koštana
V. Skvarkin: Prosta djevojka
Valentin Katajev: Milijun muka
Branislav Nušić: Pokojnik
Sremac St: Pop Čira i Pop Spira
Molière: Umišljeni bolesnik
Ivan Cankar: Kralj Betajnove
Marin Držić: Dundo Maroje
Bernand Shaw: Pigmalion
Gogolj Nikolaj: Ženidba
Dummas sin: Gospoda s kamelijama
Vladimir Nator: Crvenkapica
Jovan St. Popović: Laža i paralaža
Ostrovski: Sirotinja nije grijeh
Šenoa: Zlatarevo zlato
Lehar: Ševa
Kalman: Sylva
J. St. Popović: Pokondirena tikva
Konstantin Simonov: Rusko pitanje
Br. Nušić: Narodni poslanik
Miroslav Feldmann: Iz mraka
Gundullć: Dubravka
Potemkin: Naš sin
Suhodolski: Zelena grana
Valentin Katajev: Dan odmora
Cankar: Za dobro naroda
Joža Horvat: Prst pred nosom
Matej Bor: Noć u Globokom
Goldoni: Mirandolina
Afinogenov: Mašenjka
Popović J. St: Tvrđica

Ljubovnici

Juhvit: Svadba u Malinovki
Kornejčuk: Platon Krečet
Gow i D'Usseau: Duboko korenje
J. St. Popović: Ženidba i udadba
M. Držić: Plakir
Br. Nušić: Ožalošćena porodica
Ostrovski: Bez krivice krivi
Kranjec: Put zločinu
Schiller: Spletka i ljubav
Sremac: Zona Zamfirova
Poljaković M.: Ča Bonina razgala
Kolar: Sedmorica u podrumu
Br. Nušić: Svet
Lessage: Turcaret
Držić: Mande
Molière: Skapenove davolije
Čehov: Ujak Vanja
Veselinović: Đido
Molière: Umišljeni bolesnik
Trifković: Izbiračica
Kosor: Požar strasti

Širola: Dugonja, Vidonja i Trbonja
Poljaković: Niko i ništa
Goldoni: Ribarske svade
Robless: Montserrat
Lope De Vega: Dovitljiva djevojka
Branislav Nušić: Dr
J. St. Popović: Zla žena
Ostrovski: Oluja
Karlo May: Winnetou
Shakespeare: Vesele žene Windsorske
Schurek: Ulični svirači
Poljaković: Kuća mira
Goldoni: Sluga dvaju gospodara
Buck Rabadan: Kvej-Lan
Ogrizović: Hasanaginica
Lešić: Čovek koji nije postojao
Molière: Tartuffe
Gec: Čardak ni na nebu ni na zemlji
Pecija Petrović: Čvor
Okruglić: Šokica
James: Nasljednica
Dobričanin: Zajednički stan
Veselinović: Hajduk Stanko
Williams Tenney: Staklena menažerija
Kraljević: Jaruga
Br. Nušić: Vlast
Matić-Halle: Teške sjene
Shakespeare: Otelo
Ostrovski: Šuma
O'Neill: Čežnja pod brijestovima
Budak: Klupko
Poljaković: Buckanje sa smutlukom
Širola: Zagorska ruža
Patrick: Mala čajana
Norman Krasna: Draga Ruth

Scena iz Smetanine opere
„Prodana nevjesta“

MAGYAR DRÁMAI EGYÜTTES BEMUTATÓI

1945-től

- Balázs Béla: Boszorkánytánc
Br. Nusics: Gyanus személy
Zilahy Lajos és Móricz Zsigmond egyfelvonásosai
Háy Gyula: Tiszazug
Móricz Zsigmond: Sári bíró
Zilahy Lajos: Fatornyok
Rahmanov Leonid: Viharos alkonyat
Carlo Goldoni: A hazug
Sárközl György: Dózsa György
V. Skvarkin: A fattyú
Molière: Kényeskedők, Zilahy L.: Házasságszedgő, Ismeretlen francia író: Pathlen mester
Szigligeti Ede — Móricz Zsigmond: Csikós
Miller — Maupassanté: Chartreuse-i szőlősgazdák és kisebb szovjet egyfelvonásosok
Török Sándor: Április
Nusics Br.: A képviselő
Pajzs Pál összeállításában: Szivárvány, dramatizált népdalok és népballadák zenével
Konsztantin Sziimonov: Orosz emberek
Marcel Pagnol: Topáz
Különféle magyar egyfelvonásosok és jelenetek
Hermann Heyersmann: Remény
Molnár Ferenc: Lillom
Skeccsek, időszerű versek, stb.
Bakonyi, Heltai és Kaech Pongrácz: János vitéz
Molière: George Dandin
Móricz Zsigmond: Ludas Matyi
G. B. Shaw: Az ördög cimborája
J. B. Priestley: Váratlan vendég
Konsztantin Sziimonov: Az orosz kérdés
Szolovjev— Vitkovics: A csendháborító
Beaumarchais: Figaró házassága
Valentin Katajev: Hajrá
Nusics Br.: A miniszterné
Gow és D'Usseau: Mélyek a gyökerek
Dickens és Taylor: Házitücsök
Molière: A botcsinálta doktor
Maxim Gorkij: A Zselyeznov-ház asszonya
Ben Jonson: Volpone
Józsa Horvát: Csak a vak nem látja
Welgand József: Kéz a kézben
Drágo Gervais: Javithatatlanok
Szergej Mihalkov: A vörös nyakkendő
G. B. Shaw: Warrené mestersége
Nusics Br.: A megboldogult
Csak vidáman, különféle aktuális egyfelvonások és skeccsek
Emőd Tamás: Mézeskalács
Henrich Ibsen: Kisértetek
Welgand József: Ördögűzők
Nusics Br.: A gyászoló család
Szerija P. J.: Zsugori
Ibsen Henrik: Kisértetek
Nusics B. Gyászoló család
Bródy Sándor: A tanítónő
Szigligeti Ede: Csikós
Csiky Gergely: Ingyenélők
Csepreghy Ferenc: Sárga csikó
Drágo Gervais: Sok hűhó egy szobáért
Strindberg A.: Júlia kisasszony
Bogdánffy Sándor: Vass Péter
Komor Gyula: Aladár nem számár
Nicolò Macchiavelli: Mandragóra
Indlg Ottó: Ember a híd alatt
Molnár Ferenc: Játék a kastélyban
Hunyadi Sándor: Pusztai szél
Carlo Goldoni: A legyező
Csepreghy Ferenc: A piros bugyelláris
Zilahy Lajos: Zenebohócok
G. B. Shaw: Candida
Sinkó Ervin: Elítéltek
Vas G. Mamuzsich: A nemzet napszámosai
Aldo Benedetti: 24 piros rózsza
Sulhóf József: Kidőlt a májusfa
William Shakespeare: A makrancos hölgy
D. Niccodemi: Hajnalban délben este
Szerija P. J.: Füllentő és hazug
Walter Hasenclever: Talpig úriember
Móricz Zsigmond: Uri muri
Begovics Milán: Ki a harmadik
Q. Braun István: A Magdics ügy
Hannequin Alfred: Három kalap
Mirosláv Krlezsa: A Glembay urak
Polyákovics Matija: Napraforgók
M. W. Retlom: A csizmás kandúr
Lillian Hellmann: Kis rókák
Molnár Ferenc: Delli
Tóth Ede: Az elhagyott szecrető
Richter János: Alarc nélkül
Dobricsanin D.: Közös lakás
Martos Ferenc H. J.: Gül Baba
Tudor Muscatescu: A Titanic keringő
Rene Fauchois: Szegény Mavrier
Biró Lajos: Sárga Lillom
Darlo Niccodemi: Vakarcs
W. Shakespeare: A szentivánéji álom
Charles Dickens: Copperfield Dávid
Strauss János: Denevér
Calderon de la Barca: Két szék közt a p.
Sinkó Ervin: A szörnyű szerencse
Sulhóf József: A parasztkisasszony
Gogoly Nikoláj: A revizor

OPERA

- Emőd Tamás, Szirmai A.: Mézeskalács
I. koncert
Ivo Tijardovics: Mala Floramyé
II koncert
Bródy Miksa és Martos F. Leányvásár
L. Illoca i G. Giacosa: Madame Butterfly
Bakonyi Károly-Szirmai A.: Mágánás Miska
Leo Štein, Imre Kalman: Silva
A. Muradbegović, J. Gotovac; Morana
Kálmán Imre: Marica grófnő
Karl Sabina, B. Smetana: Prodana nevjesta

Hugo Badalić, Ivan Zajc: Nikola Š. Zrinjski
Popularni koncert
Franz Schubert: Három a kislány
F. M. Piave, Giuseppe Verdi: Traviata
Baletski divertissement
Josip Andrić: Dužijanca

Pietro Mascagni: Cavalleria rusticana
Bakonyi K., Kacsóh Pongrác: János vitéz
Giacomo Puccini: Tosca
Georges Bizet: Carmen
Dr. Drago Rubin, Milon Asić: Događaj u luci
Ruggero Leoncavallo: Bajazzo
Lehar: Zemlja smiješka

Scena iz Schillerove drame „Spletka i ljubav“

HRVATSKO NARODNO KAZALIŠTE

Sezona 1945/46

	56	pretstava u Subotici	sa 16.303	gledalaca
	55	pretstava van Subotice	sa 16.768	gledalaca
ukupno	<u>111</u>	pretstava	sa 33.071	gledalaca
od toga	13	premijera		

Sezona 1946/47

	129	pretstava u Subotici	sa 40.880	gledalaca
	34	pretstave van Subotice	sa 11.520	gledalaca
ukupno	<u>163</u>	pretstave	sa 52.400	gledalaca
od toga	10	premijera		

Sezona 1947/48

	185	pretstava u Subotici	sa 58.451	gledalaca
	49	pretstava van Subotice	sa 14.058	gledalaca
ukupno	<u>234</u>	pretstave	sa 72.509	gledalaca
od toga	17	premijera		

Sezona 1948/49

	116	pretstava u Subotici	sa 44.944	gledalaca
	53	pretstave van Subotice	sa 18.515	gledalaca
ukupno	<u>169</u>	pretstava	sa 63.459	gledalaca
od toga	5	premijera		

Sezona 1949/50

	125	pretstava u Subotici	sa 36.620	gledalaca
	51	pretstava van Subotice	sa 14.827	gledalaca
ukupno	<u>176</u>	pretstava	sa 51.447	gledalaca
od toga	6	premijera		

HRVATSKA DRAMA

Sezona 1950/51

	145	pretstava u Subotici	sa 59.082	gledalaca
	21	pretstava van Subotice	sa 7.790	gledalaca
ukupno	<u>166</u>	pretstava	sa 66.872	gledalaca
od toga	10	premijera		

Sezona 1951/52

	100	pretstava u Subotici	sa 27.131	gledalaca
	19	pretstava van Subotice	sa 7.232	gledalaca
ukupno	<u>119</u>	pretstava	sa 34.363	gledalaca
od toga	8	premijera		

Sezona 1952/53

	102	pretstave u Subotici	sa 36.122	gledalaca
	23	pretstave van Subotice	sa 6.477	gledalaca
ukupno	<u>125</u>	pretstava	sa 42.599	gledalaca
od toga	10	premijera		

Sezona 1953/54

	131	pretstava u Subotici	sa 42.233	gledalaca
	9	pretstava van Subotice	sa 3.351	gledalaca
ukupno	<u>140</u>	pretstava	sa 45.584	gledalaca
od toga	13	premijera		

Sezona 1954/55

	114	pretstava u Subotici	sa 39.079	gledalaca
	16	pretstava van Subotice	sa 5.334	gledalaca
ukupno	<u>130</u>	pretstava	sa 44.413	gledalaca
od toga	8	premijera		

Sezona 1955/56 do 30. IX. 1955 g.

	16	pretstava u Subotici	sa	3.671	gledalaca
	5	pretstava van Subotice	sa	1.217	gledalaca
ukupno	21	pretstava	sa	4.888	gledalaca
od toga	2	premijera			

MAGYAR NÉPSZINHÁZ

Sezona 1945/46

	67	pretstava u Subotici	sa	23.952	gledalaca
	32	pretstave van Subotice	sa	9.400	gledalaca
ukupno	99	pretstava	sa	33.352	gledalaca
od toga	13	premijera			

Sezona 1946/47

	105	pretstava u Subotici	sa	38.136	gledalaca
	63	pretstave van Subotice	sa	18.530	gledalaca
ukupno	168	pretstava	sa	56.666	gledalaca
od toga	12	premijera			

Sezona 1947/48

	122	pretstave u Subotici	sa	41.819	gledalaca
	78	pretstava van Subotice	sa	23.301	gledalaca
ukupno	200	pretstava	sa	65.120	gledalaca
od toga	7	premijera			

Sezona 1948/49

	133	pretstave u Subotici	sa	57.823	gledalaca
	93	pretstave van Subotice	sa	28.832	gledalaca
ukupno	226	pretstava	sa	86.655	gledalaca
od toga	7	premijera			

Sezona 1949/50

	120	pretstava u Subotici	sa	32.748	gledalaca
	85	pretstava van Subotice	sa	25.829	gledalaca
ukupno	205	pretstava	sa	58.577	gledalaca
od toga	6	premijera			

MAGYAR DRÁMA

Sezona 1950/51

	115	pretstava u Subotici	sa	39.709	gledalaca
	34	pretstave van Subotice	sa	10.371	gledalaca
ukupno	149	pretstava	sa	50.080	gledalaca
od toga	7	premijera			

Sezona 1951/52

	109	pretstava u Subotici	sa	35.852	gledalaca
	13	pretstava van Subotice	sa	3.618	gledalaca
ukupno	122	pretstava	sa	39.470	gledalaca
od toga	9	premijera			

Sezona 1952/53

	123	pretstave u Subotici	sa	43.287	gledalaca
	20	pretstava van Subotice	sa	6.199	gledalaca
ukupno	143	pretstave	sa	49.486	gledalaca
od toga	14	premijera			

Sezona 1953/54

	143	pretstave u Subotici	sa	33.270	gledalaca
	4	pretstave van Subotice	sa	814	gledalaca
ukupno	147	pretstava	sa	34.084	gledalaca
od toga	11	premijera			

Sezona 1954/55

	124	pretstave u Subotici	sa	49.440	gledalaca
	17	pretstava van Subotice	sa	4.562	gledalaca
ukupno	141	pretstava	sa	54.002	gledalaca
od toga	8	premijera			

Sezona 1955/56 do 30 IX 1955 g.

	18	pretstava u Subotici	sa	6.116	gledalaca
	4	pretstave van Subotice	sa	1.166	gledalaca
ukupno	22	pretstave	sa	7.282	gledalaca
od toga	1	premijera			

MUZIČKA GRANA

1 I 1951 — 31 VIII 1951

	37	pretstava u Subotici	sa	19.796	gledalaca
	7	pretstava van Subotice	sa	7.942	gledalaca
ukupno	44	pretstave	sa	27.738	gledalaca
od toga	5	premijera			

Sezona 1951/52

	75	pretstava u Subotici	sa	31.468	gledalaca
	3	pretstave van Subotice	se	1.311	gledalaca
ukupno	78	pretstava	sa	32.779	gledalaca
od toga	3	premijere			

OPERA

Sezona 1952/53

	86	pretstava u Subotici	sa	34.427	gledalaca
od toga	6	premijera			

Sezona 19 3/54

	92	pretstave u Subotici	sa	29.851	gledalaca
od toga	7	premijera			

Eibenschütz Rózsi tiz esztendeje sűg a szinpadon

UPRAVNI ODBOR NARODNOG
POZORIŠTA — NÉPSZINHÁZ-a

Peić Marko, direktor Narodne Banke,
pretsednik

ing, Stipić Josip, novinar

Mile Pešut, inspektor saveta za pro-
svetu i kulturu

Molnar Mederi Stevan, zanatlija

Siladi Gabor, nastavnik osmogodišnje
škole

Segedi Jene, novinar

Ružić Vitomir, profesor ekonomske
škole

Bagi Karlo, upravnik radničkog uni-
verziteteta

Gulka Geza, upravnik

Turlakov Slobodan, reditelj pozorišta

Šanta Šandor, član drame

Pilić Miloš, član pozorišnog orkestra

Mičko Janoš, pozorišni slikar

OSOBLJE NARODNOG POZORIŠTA
NÉPSZINHÁZ-a U SUBOTICI

Upravnik: Gulka Geza

ADMINISTRATIVNO I FINANSIJSKO
OSOBLJE

Šokčić Andrija, šef računovodstva

Ruzman Josip, referent

Virag Margita, knjigovoda

Petrović Marija, blagajnica

Šanta Kata, blagajnica biljeta

Barna Margita, pom. referent

Pejić Karlo, ekonom

Beniš Beno, kurir

Nojček Almoš, kurir

ud. Vuković Tereza, domarka

UMETNIČKO OSOBLJE HRVATSKE DRAME:

Kauzlarić Zlatko, direktor drame

Kauzlarić Vesna, reditelj

Turlakov Slobodan, reditelj

Ing. De Negri Andra, scenograf

Mihajlo Dejanović, scenograf

Bajić Josip, član drame

Bulgakov Slava

Cvitanović Tomo

Delonga Darko

Drašković Ilija

Huska Mirko

Jančičkin Mihajlo

Jojkić Miloš

Katančić Giza

Kovačević Jelisaveta

Kopunović Geza

Klokić Abdulah

Kraljević Ante	član drame
Kraljević Marijola	"
Pejić Klara	"
Pisek Stjepan	"
Paraskijević Branislava	"
Skenderović Ana	"
Stipić Antun	"
Turlakov Nada	"
Teodorović Ljubomir	"

Skenderović Ana

Vlajković Petar	član drame
Vlajković Tonka	"
Petar Novaković, inspicijent	"
Drašković Slava, suflerka	"

A MAGYAR EGYÜTTES MŰVÉSZI
SZEMÉLYZETE:

Laták István, művészeti igazgató	
Varga István, rendező	
Virágh Mihály, rendező	
Petrik Pál, díszlettervező	
Balázs István, színész	
Czehe Gusztáv,	"
Dudás Lajos,	"
Faragó Árpád,	"
Fejes György,	"
Godányi Zoltán,	"
Kiss Sándor,	"
Kunyi Mihály,	"
Mamuzsich István,	"
Pataki László,	"
Péter László,	"
Sántha Sándor,	"
Szabó István,	"
Szabó János,	"
Szilágyi László,	"
Versegi József,	"
Vujkov Géza,	"
Bocskovics Rózi, színésznő	
Ferenczi Ibi,	"
Heck Paula,	"
Juhász Anna,	"
Rácz Szabó Piroska,	"

D. Rackó Ilonka,
Sz. Cseh Mária,

színésznő
„

D. Tóth Éva, színésznő
Eibensütz Rózsi, sugó

!Kunyi Mihály a színész és ügyelő

ČLANOVI ORKESTRA:]]

Bermel Nikola, dirigent
Vad Dorman Margit korepetitor
Gizur Bela član orkestra
Horvat Josip „
Holović Stevan „
Jager Antun „
Jonaš Josip „
Jaborek Ferdinand „
Kovač Josip „
Kurina Mihajlo „
Kunc Miroslav „
Lakatoš Laslo „
Mesaroš Vince „
Nad Karolj „
Nićetin Petar „
Njerš Andrija „
Pilić Miloš „
Rac Janoš „
Šarkezi Adam „
Tot Laslo „
Ujhazi Lajoš „
Ustjenko Vasilije „
Weber Ištvan „
Verebeš Gustav „

ČLANOVI HORA

Andrašić Grgo
Davčik Jelena
Juhas Ruža
Kočiš r. Petz Marija
Kovač Vera
Kopunović Petar
Margetić Dragutin
Merković Maća
Peić Manda

Poka Josip
Temunović Marija
Tikvicki Ruža
Šanta Lajoš
Vuković Kalor

TEHNIČKO OSOBLJE: BINSKI RADNICI

Balaž Josip, šef pozornice
Barabaš Ištvan
Bereš Ištvan
Kekenj Mirko
Kotrobai Jožef
Malušćik Josip
Nemet Đerd
Sabo Jožef

REKVIZITERI:

Bačić Jelena
Časar Šandor
Tumbas Josip

ELEKTRIČARI:

Bajza Ištvan
Bartuš Jožef
Temunović Lazar

STOLARI:

Kolar Ferenc
Knjur Antun

VLASULJARI:

Granjak Jožef
Konja Marija
Kováč Ferenc

SLIKARI:

Mičko Janoš
Todjeraš Jožef

KROJAČI:

Imgrund Piroška
Kabal Margit
Peić Nikola
Siveri Jožef
Vasljjev Vaso

GARDEROBIJERI:

Feješ Rozalija
Imgrund Menjhert

Kiš Jolan
Margetić Josp

PRALJA:

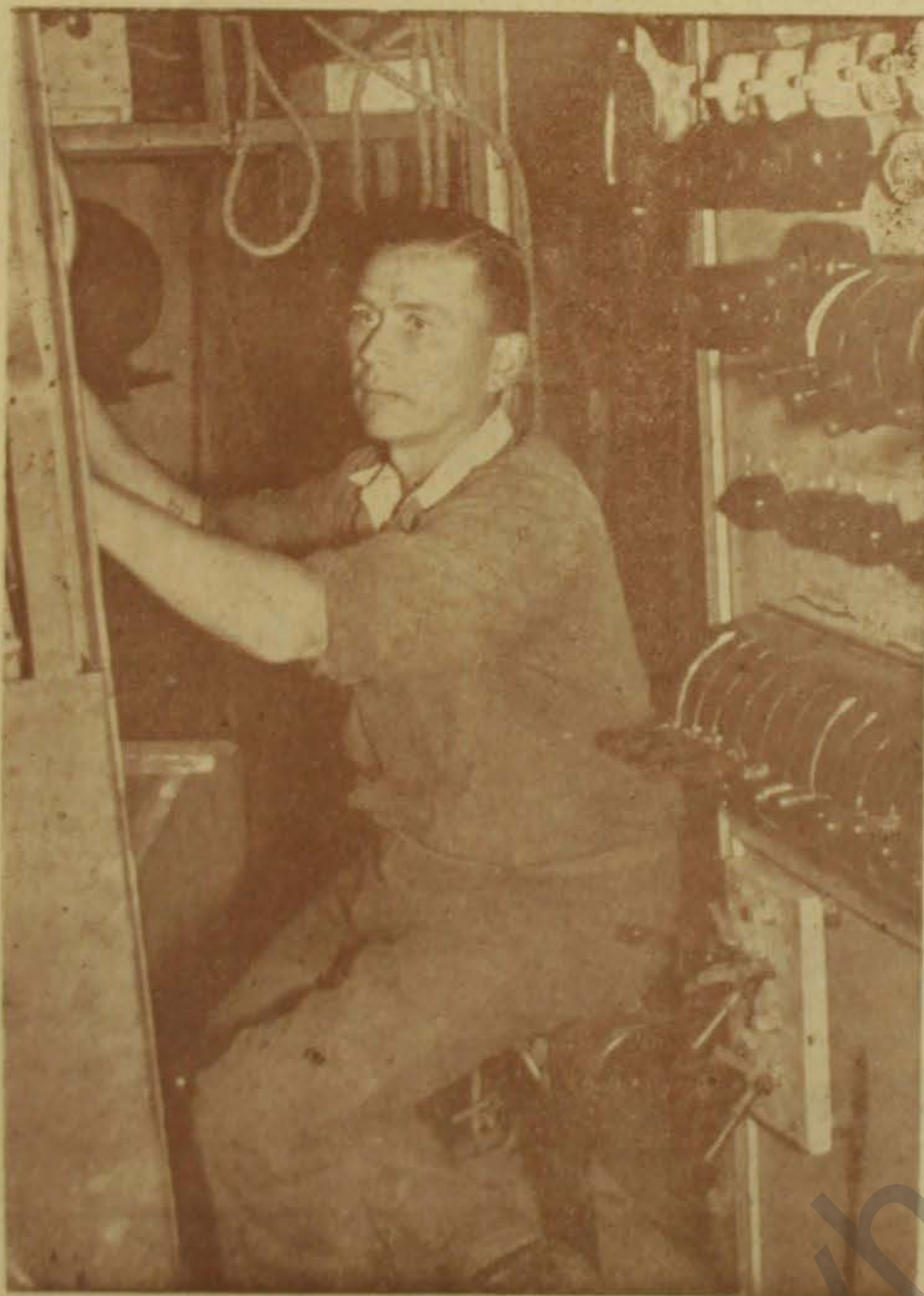
Matrai I ena

LOŽAČI:

Gence Kalman
Kuti Pal Antal

ČISTAČICE:

Klačak Etel
Mandić Kata
Mukić Kata
Štantić Piroška

Bartus József tisz_éve_je a színház világosítója

*Da li se
sećate?*

Jelen sapun

DOMAĆICAMA

30 GOD.

POZNAT SAPUN

ČUVA
i NEGUJE
RUBLJE

PROIZVOD: *Saponia*

RADIO NOVI SAD

U svojim
svakodnevnim emisijama
objavljuje i

radio
r e k l a m e

koje služe
privrednim
organizacijama
kao efikasno
sredstvo
za uspešniji
plasman
svojih
proizvoda.

Radio Novi Sad
objavljuje
svoje reklame
na dva jezika
srpskom i mađarskom

PRIVREDNICI !

KORISTITE
RADIO REKLAME
RADIO NOVOG SADA!

Naponta
a közvetítések
során

rádió
hirdetéseket

is közöl,
amellyel
segíti a
gazdasági
szervezeteket
és üzemeket
termékeik
sikeres
hirdetésében.

A Rádió Noviszád
két nyelven
szerbül
és magyarul
közli hirdetéseit

KÖZGAZDÁSZOK !

HASZNÁLJÁTOK KI A
RÁDIÓ NOVISZÁD HIR-
DETÉSI LEHETŐSEGEIT !

»ČELIK«

GVOŽĐARSKO
TRGOVINSKO PREDUZEĆE
NA MALO I VELIKO
SUBOTICA

NUDI SVOJIM
C. KUPCIMA SA
BOGATO
SORTIRANOG
LAGERA
SLEDEĆU
ROBU UZ
NAJPOVOLJNIJE
DNEVNE CENE:

UPRAVA: Felegijeva ulica broj 3 - Telefon broj 21-61
Prodavnica br. 1 — GVOŽĐARSKE I TEHN. ROBE
Ul. M. Vukovića br. 2 - Tel. 13-23
" " 2 — STAKLARSKE ROBE
Ul. 10 Oktobra br. 2 - Tel. 10-15
" " 3 — NAMEŠTAJA - Ul. 10 Oktobra br. 3
" " 4 — KERAMIČKE ROBE
Ul. D. Tucovića br. 10 - Tel. 24-51
CENTRALNI MAGAZIN - Felegijeva ul. 3 - Tel. 14-52

Gvoždarsku i tehničku grane 114, 115, 117
Elektrotehnički materijal, bicikle i delove,
radioaparata, nameštaja svu staklarsku i
keramičku robu

„GROZD“

TRGOVINA ALKOHOLNIH PIĆA NA VELIKO

OSIJEK

Avgusta Cesarca ulica

Nudi Vam
bogati izbor
prvoklasnih
raznovrsnih
ALKOHOLNIH PIĆA

»Subotički Magazin«

TRGOVINSKA RADNJA TEKSTILOM
GALANTERIJOM PARFIMERIJOM
KONFEKCIJOM NA MALO

Subotica

TELEFON: 20-29

POSETITE NAS
i uverićete se
u veliki izbor
odličan kvalitet
I SOLIDNE CENE

„Zorka”

HEMIJSKA INDUSTRIJA

SUBOTICA

**Zemljoradnici!
Zadruga!**

Uspešna zemljoradnja i maksimalni prinos ne mogu se ostvariti bez upotrebe veštačkog đubriva.

Poznati naši proizvodi: SUPERFOSFAT i mešana đubriva KAS u sastavu 6% K_2O , 8% N, 8% P_2O i NITROFOSKAL u sastavu 8% N, 6% P_2O , 8% K_2O upotrebljeni prema potrebi zemljišta i kulture platiće bogato i uzvatiće uložena sretstva višestruko.

Pošaljite nam uzorak Vaše zemlje kazaćemo Vam šta joj nedostaje. Za analize zemlje naplaćujemo samo stvarne troškove 200 dinara po analizi.

Pretstavništvo: BEOGRAD, Obilićev Venac 4

Pretstavništvo: SKOPLJE, Maršala Tita 36

Szövetkezetek!

Földművesek!

Szerezzenek be idejekorán elegendő és megfelelő műtrágyát, hogy bőséges és jóminőségű termést biztosítsatok magatoknak és a közösségnek!

Leszállított áraink mindenki számára lehetővé teszik a vásárlást

Szuperfoszfát kilogramja	4.50 dinár
Nitrofoszkál kilogramja	5.— dinár
Kasz kilogramja	5.50 dinár

franko vagonba rakva, Szubotica-gyár. A csomagolást nem számítjuk fel külön.

Szakszerű földanalizist a minimális költségek, mindössze 200 dinár felszámítása mellett végzünk, ha földmintáját beküldi címünkre.

Megrendeléseket utazóink révén, vagy közvetlenül is felveszünk

„Zorka”

**vegyiipar
SZUBOTICA**

Telefon:
14-18

TVORNICA ŠEĆERA I KANDITA, OSIJEK

VINOROD

SUBOTICA

Preduzeće za proizvodnju i trgovinu svih vrsta alkoholnih i bezalkoholnih pića nudi ugostiteljskoj i trgovačkoj mreži bogat asortiman vina, rakije, likera i voćnih sokova. U svom sastavu ima stovarište piva i ledaru

NOVOOSNOVANO
TRGOVAČKO
PREDUZEĆE

„ZVEZDA” SUBOTICA

Nudi Vam po najnižim cenama: Sve artikle kolonijalne robe kao i sve vrste boja, lakova i ostale farbarske robe — Uverite se o cenama i posetite nas!

STANBENO-
ŠTEDNA
ZADRUGA

„NAŠ DOM”

Subotica

IZDAVAČKO-
ŠTAMPARSKO
PREDUZEĆE

Minerva

SUBOTICA

Trg 29 novembar broj 3.

Telefon 22-68 i 15-41

PRIMA NA IZRADU SVE VRSTE
TISKANICA U JEDNOJ I VIŠE BOJA,
PROSPEKTE, PLAKATE, POZIVNICE,
OBRASCE, BLOKOVA I KNJIGE.

KNJIGOVEZNICA VRŠI POVEZ
SVIH VRSTA KNJIGA U PLATNU
I KOŽI SA POZLATOM

IZDAJE I IZRAĐUJE U SOPSTVENOJ
NAKLADI BELETRISTIČKE KNIIGE
I UDZBENIKE.

Snabdevajte se školskim i
kancelariskim priborom u našim
prodavnicama

Prodavnica I — 10 oktobra 4
(Rudićeva)

Prodavnica II — Maksima
Gorkog 20 — Telefon 10-66

MAGNET

SAMOSTALNA
TRGOVINSKA
RADNJA

SUBOTICA

ŠTROSMAJEROVA 22 — Tel.: 24-70

NUDI SVOJIM
POTROŠAČIMA
SVE VRSTE
GVOŽĐARSKE,
TEHNIČKE I
ELEKTROTEHNIČKE
ROBE UZ
NAJPOVOLJNIJE
CENE.

„Što je sunce u vasioni
to je knjiga u životu“
(M. Gorki)

Svaki čovek željan znanja i
kulture zadovoljiće svoju
potrebu dobrom knjigom.
Najpotpuniji asortiman lepe
književnosti, stručne i
muzičke literature, om-
lainske i dečje književnosti
kao i školskih udžbenika
nalazi se u svim
prodavnicama

KNJIŽARSKO PREDUZEĆE

„NAPREDAK“

SUBOTICA

„MLADOST“

TVORNICA TRAKA
I ZAVESA

SUBOTICA

Marksov put 71
Telefon: 13-44 i 19-21

PROIZVODI:

Tajft i rips pantlike, gallo-
ne, pamučnu i končanu čipku,
materijale za zavese, svileni
i pamučni lastiš, gumene
trake i svu ostalu
pozamanterijsku robu.

„NADA DIMIĆ”

ZAGREBAČKA TRIKOTAŽA

PREPORUČA SVOJE
NAJNOVIJE PROIZVODE
IZ PERLONA, VUNE
I PAMUKA

TRAŽITE SVUDA NAŠE PROIZVODE!

TVORNICA TRIKOTAŽE
I KONČANE DUGMADI

BOSA MILIĆEVIĆ

SUBOTICA

Preradovićeva ul. 4

NUDI VAM:

muške, ženske i dečje
pulovere izrađene od prvo-
klasnog vunenog i pamuč-
nog prediva po najnovijoj
modi kao i sportske
rekvizite.

»8 Mart«

TVORNICA ČARAPA I TRIKOTAŽE

SUBOTICA

Telefoni : 21-41 i 22-40

Poznata tvornica u proizvodnji kvalitet-
nih, sa bogatim asortimanom ženskih,
muških i dečjih pamučnih i flor čarapa,
kao i ženske čarape od: bemberg, kup-
resa i viskoza svile.

Naši specijalni proizvodi:

NYLON,
PERLON,
ENKALON

I GRILON-ČARAPE!

pozna i su u celoj našoj zemlji. Zahte-
vajte prilikom kupovine naše
prima čarape!

Tražite čarape Tvornice čarapa
i trikotaže „8 Mart“, Subotica

Poljoprivrednici!

MLINSKO
PREDUZEĆE
SUBOTICA

---

u svim svojim mlinovima u Subotici kao i u Bajmoku, Žedniku i Tavankutu vrši OTKUP (kontrahiranje) pšenice i raži - dajemo veštačko đubrivo i seme

Ko hoće da mu svakidašnji hleb bude ukusan, lep i beo a kolači da budu naročito izvrsni, taj neka žrtvuje malo vremena i truda i neka poseti bilo koji mlin u našem sastavu radi mlevenja ušurne pšenice. Svako će se mnogo radovati dobivenom brašnu i sigurno će ponovo doći k nama da melje!

*U vlastitom
interesu
potražite
nas!*

„BAČKAPRODUKT“

EXPORT-IMPORT SUBOTICA

IZVOZI: *Goveda, svinje, živinu, jaja, divljač, meso, i mesne preradevine. — Pod najpovoljnijim uslovima vrši izvoz za račun poljoprivrednih imanja i zadruga*

Telefoni: 10-39, 12-40, 16-04, 15-00
Telegrami: „Bačkaprodukt“, Subotica
Bankovna veza: Tek. rač. 320-T-585

UVOZI:

Priplodnu stoku

„O
G
R
E
V
“

PREDUZEĆE ZA
PROMET OG-
REVNIM I GRA-
ĐEVINSKIM
MATERIJAM
NA MALO

SUBOTICA

sa svojih 10 prodavnica snabde-
va grad Suboticu i okolinu sa:

OGREVNIM DRVETOM,
RAZNOVRSNIM
LIGNITOM — UGLJEM,
I SVIM GRAĐEVINSKIM
MATERIJALOM

KUPUJTE SAMO
BONBON

JER JE IZVRSNE KVALITETE
a proizvodi ga samo

„JOSIP KRAŠ“

tvornica čokolade, bonbona
i keksa ZAGREB

Poljoprivrednici!

SVOJE POTREBE ZA MEHANIZACIJU I HEMIZACIJU POLJOPRIVREDE, DOMAĆE I STRANE PROIZVODNJE, NABAVLJAJTE KOD PREDUZEĆA

**„AGROSERVIS“
SUBOTICA**

Trg Slobode broj 6.

„GRAĐEVINAR“

TRGOVINSKO PREDUZEĆE

SUBOTICA, Marksov put 23

Telefon: 15-80, 22-56, 17-02

*ima na stovarištu
svakoursnog
ogrevnog i građevinskog materijala*

Hiljade zadovoljnih potrošača podmiruju svoje potrebe u našim robnim kućama. Kupujte i Vi kod nas, bićete u svakom pogledu zadovoljni

Posetite nas, to je u obostranom interesu!

NAROČITU PAŽNJU POSVEĆUJEMO ODELENJIMA TEKSTILNE METRAŽE I POMODNE ROBE, ZATIM KRUPNIJIM ARTIKLIMA ZA DOMAĆINSTVO, KAO: ZAVESE, TEPISI KOMADNI I NA METAR, ŠTEDNJACI I PEĆI, RADIOAPARATI, BICIKLE, NAMEŠTAJ SOBNI, KANCELARIJSKI, I T. D.

**NARODNI
MAGAZIN
SUBOTICA**

FABRIKA
CIPELA

„PRVA PETOLETKA“

SUBOTICA

Telefon direktora 21-42, komercijalno 14-40 —

Poštanski broj 125

Telegrafska skraćena „PETOLETKA“

PROIZVODI:

ukusnu, udobnu, elastičnu, elegantnu, kvalitetnu i modernu obuću za svaku sezonu, prema najnovijim modelima svetske mode u najmodernijim bojama.

PRODAVNICE:

u svim republičkim centrima i industrijskim gradovima a u trgovačkoj mreži širom cele zemlje u svim specijalizovanim prodavnicama obuće.

TRAŽITE SVUDA OBUĆU
SA ŽIGOM

„PRVA PETOLETKA“

A SZUBOTICAI

„PRVA PETOLETKA“

CIPÓGYÁR

izlése, elegáns, kényelmes és divatos minőségi cipői országszerte ismertek és keresettek. Modeljeink a külföldi divat legújabb vívmányai szerint készülnek az összes divatszinekből.

Saját üzleteink:

minden köztársasági fővárosban és ipari központban, a kereskedelmi hálózat az ország egész területén árulja a „Petoletka“ cipőket.

CSAK

„PRVA PETOLETKA“
VÉDJEGYŰ CIPŐT
VÁSÁROLJON

ZADRUŽNO
TRGOVAČKO
PREDUZEĆE
ZA PROMET
ALKOHOLNIM
PIĆIMA
NA VELIKO

Bačka-vino

SUBOTICA

TELEFONI:

Direktor i računovodstvo 11-51
Komercijalno odeljenje 22-14

Zastupa pri prodaji
Z. Z. subotičkog
Sreza i snabdeva
potrošače sa dobro

kvalitetnim pićima
uz solidne cene

PREDUZEĆE ZA PROIZVODNJU
LUSTERA, VAGA,
SPORTSKE I
ELEKTROMEHANIČKE ROBE

„MEHANIKA“

SUBOTICA, Mikićev put 18

TELEFONI:
DIREKTOR 23-79, KOMERC. 17-12, RAČUN I TEHN. 24-88

»METALIJA«

TVORNICA METALNE I LIMENE ROBE
SUBOTICA

**Nudi Vam
svoje proizvode**

Izdavač:

NARODNO POZORIŠTE — NÉPSZINHÁZ, SUBOTICA

Odgovorni urednik: GULKA GEZA

Štampa: „Gradska štamparija“, Subotica

zkvh.org.rs

Fabrika bicikla *» Partizan «*

Subotica

TELEFONI: Komercijalni 15-49, Direktor 18-18

PROIZVODI sve vrste muških, ženskih
i dečjih bicikla, kao i sve
rezervne delove za iste

